

Stewardship Verslag 2024

Inhoudsopgave

1.	Samenvatting	<u>3</u>
2.	Voorwoord	<u>4</u>
3.	Engagement	<u>5</u>
	Klimaatverandering	<u>5</u>
	Mens & Gezondheid	<u>10</u>
	Natuur & Biodiversiteit	<u>12</u>
	Mensenrechten	<u>14</u>
	Corporate governance	<u>16</u>
4.	Escalatie en stemmen	<u>18</u>
5.	Vooruitblik op 2025	<u>22</u>
	Bijlagen	
A1.	Overzicht van ondernemingen waarmee engagement is gevoerd	<u>27</u>
A2.	Woordenlijst	<u>31</u>
A3.	Disclaimer	<u>32</u>

1 Managementsamenvatting

Het PFZW Stewardship Report 2024 benadrukt onze toewijding aan verantwoord beleggen en stewardship. Het weerspiegelt onze toewijding om de langetermijnwaarde van de pensioenen van onze deelnemers te beschermen en tegelijkertijd een positieve bijdrage te leveren aan de samenleving. PFZW werkt samen met ondernemingen om belangrijke kwesties op het gebied van milieu, maatschappij en bestuur (ESG) aan te pakken en gebruikt haar invloed om duurzame ondernemingspraktijken te bevorderen. Dit rapport geeft een samenvatting van onze stewardship-activiteiten in 2024.

In 2024 focusten we onze engagementinspanningen op vijf thema's: klimaatverandering, gezondheidszorg, natuur en biodiversiteit, mensenrechten en corporate governance. Deze thema's sluiten aan bij wereldwijde duurzaamheidsuitdagingen en weerspiegelen de veranderende verwachtingen van belanghebbenden. Gedurende het jaar voerden we gerichte dialogen met ondernemingen en namen we deel aan samenwerkingsinitiatieven om ondernemingen ter verantwoording te roepen. Uitgedrukt in cijfers zijn we met bijna 200 ondernemingen in gesprek gegaan en hebben meer dan 275 gesprekken gevoerd.

Onze aanpak omvat escalerende acties wanneer ondernemingen er niet in slagen vooruitgang te boeken met onze engagementvragen. In dergelijke gevallen ondernemen we acties zoals stemmen tegen bestuursleden, het indienen van voorstellen van aandeelhouders of samenwerking met andere institutionele beleggers om onze boodschap te versterken. In 2024 hebben we onze inspanningen met name opgevoerd door tegen de herverkiezing van bestuursleden van 200 ondernemingen in koolstofintensieve industrieën te stemmen, omdat ze er niet in slaagden geloofwaardige emissiereductiedoelstellingen vast te stellen.

Stemmen speelt een grote rol bij het tot verantwoording roepen. Aan de hand van onze Stemrichtlijnen en PGGM (N.V.) hebben we gestemd op meer dan 5.200 Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders (AVA's), waarbij bijna 53.000 voorstellen zijn behandeld. We evalueerden elk agendapunt, met bijzondere aandacht voor kwesties als de beloning van bestuurders, de samenstelling van de raad van bestuur, klimaattransitieplannen en voorstellen van aandeelhouders met betrekking tot sociale en milieuonderwerpen.

Ondanks de geboekte vooruitgang blijven er uitdagingen, vooral wanneer ondernemingen niet ambitieus genoeg zijn om aan internationale duurzaamheidsnormen te voldoen of niet transparant rapporteren over duurzaamheidsrisico's. We houden de druk op peil door consequente engagement en escaleren wanneer dat nodig is. Voorbeelden zijn AVA's waar we buitensporige beloningen bij Prosus aan de orde stelden en samen resoluties indienden bij Yara International voor sterkere decarbonisatieverplichtingen (1,5°C-traject van het Parijsakkoord). We steunden klimaatvoorstellen die in lijn waren met het Parijsakkoord en verzetten ons tegen vage strategieën.

Met het oog op 2025 blijft stewardship een kernonderdeel van onze beleggingsstrategie, maar de context waarin we actief zijn, is aan het veranderen. In de Verenigde Staten kunnen politieke veranderingen de federale klimaatambitie verzwakken, waardoor meer druk van investeerders nodig is. In Europa ontwikkelt de regelgeving op het gebied van klimaat en biodiversiteit zich door, hoewel recente vertragingen en aanpassingen, zoals de EUDR en het omnibuspakket, voorzichtigheid impliceren. Ondertussen blijft de toegang tot gezondheidszorg onder druk staan door stijgende kosten en verminderde financiering, vooral in opkomende markten. Verwacht wordt dat de risico's voor de mensenrechten zullen toenemen te midden van aanhoudende conflicten, onder meer in het Midden-Oosten en Centraal-Afrika. Dit vereist scherp toezicht op de supply chains. Ontwikkelingen op het gebied van corporate governance, zoals CSDDD en evoluerende aandeelhoudersrechten, zullen onze dialoog met ondernemingen blijven vormgeven. Tegen deze achtergrond zullen we maatwerk aanbrengen in onze engagement, ons regionaal aanpassen en indien nodig escaleren om de pensioenwaarde op lange termijn te beschermen en positieve invloed te stimuleren.

2 Voorwoord

Joanne Kellerman, voorzitter PFZW

Waarom betrokkenheid belangrijk is

De wereld verandert snel. In 2024 was er sprake van escalerende instabiliteit: geopolitieke spanningen, klimaatextremen en toenemende ongelijkheid. Voor langetermijnbeleggers zoals PFZW zijn dit niet alleen wereldwijde krantenkoppen; ze vertegenwoordigen tastbare risico's die van invloed kunnen zijn op de pensioenen van onze deelnemers.

Hier speelt engagement een belangrijke rol. Door middel van dialoog met ondernemingen streven we ernaar om risico's op de lange termijn te beperken en verandering op gang te brengen waar we dat nodig achten. In 2024 gingen we in gesprek met bijna 200 ondernemingen wereldwijd over onderwerpen als klimaatverandering, mensenrechten, biodiversiteit, gezondheidszorg en goed bestuur.

Onze inspanningen op het gebied van stewardship in 2024

In samenwerking met onze vermogensbeheerder, PGGM (N.V.), hebben we in 2024 onze inspanningen op het gebied van stewardship uitgebreid en verdiept. We hebben nieuwe engagementprogramma's opgezet die gericht zijn op biodiversiteit en natuur en zijn begonnen met het aanpakken van sectoren met een grote impact op klimaatverandering, zoals transport. Deze sectoren bieden aanzienlijke uitdagingen, maar bieden ook kansen voor positieve verandering.

We hielden ondernemingen ook verantwoordelijk als de vooruitgang tekortschoot. Het overgrote deel van de olie- en gasbedrijven werd uitgesloten van onze portefeuille na een tweejarig engagementprogramma. Tegelijkertijd bleven we steun verlenen aan degenen die geloofwaardige stappen zetten in de richting van de energietransitie in sectoren als mijnbouw, chemie, nutsbedrijven en voedsel. In alle sectoren hebben we onze stemmen van aandeelhouders gebruikt om te pleiten voor vooruitgang op het gebied van klimaat, sociale kwesties en corporate governance.

Engagement gaat over steun en invloed

Onze engagement is echter niet oneindig. Als ondernemingen onze zorgen negeren of geen betekenisvolle vooruitgang boeken, escaleren we onze acties. Dit kan inhouden dat we tegen het management stemmen, kritische resoluties van aandeelhouders steunen of – indien nodig – een bedrijf uit onze portefeuille verwijderen. Stewardship betekent opkomen voor de langetermijnbelangen van onze deelnemers. Engagement kost tijd en met geduld kan het tot echte verandering leiden. We handelen doelgericht en duidelijk, omdat stewardship de waarde en duurzaamheid van de pensioenen van onze deelnemers op de lange termijn ondersteunt.

3 Engagement

We gaan een langdurige, intensieve dialoog aan met ondernemingen om het beheer te verbeteren van kwesties die een aanzienlijke invloed kunnen hebben op de langetermijnwaarde van pensioen, evenals op het milieu en het maatschappelijk welzijn. Onze thematische engagementprogramma's hebben betrekking op klimaatverandering, toegang tot gezondheidszorg, mensenrechten, natuur en biodiversiteit, en corporate governance. Ons natuur- en biodiversiteitsprogramma is onlangs van start gegaan en meer details worden in toekomstige rapporten verwacht.

In de volgende paragrafen staat een overzicht van onze stewardship-activiteiten en wordt uitgelegd hoe de principes van corporate governance alle dialogen ondersteunen. Bijlage A1 beschrijft onze engagement-activiteiten, waaronder de frequentie van vergaderingen, belangrijke discussieonderwerpen en voortgangsbeoordelingen.

Klimaatverandering

Waarom we ons inzetten voor klimaatverandering

Klimaatverandering is een systemisch risico dat de wereldeconomie beïnvloedt en vele aspecten van ons leven raakt, van volksgezondheid tot voedselzekerheid. Voor een pensioenfonds als PFZW brengt het zowel financiële als maatschappelijke uitdagingen met zich mee. Extreme weersomstandigheden kunnen toeleveringsketens verstoren, volatiele energiemarkten kunnen de kosten voor consumenten verhogen en verschuivende regelgeving kan ondernemingen onvoorbereid maken. Deze factoren zijn uiteindelijk van invloed op het rendement op de lange termijn dat we onze deelnemers nastreven.

Daarom gaat het bij de klimaat-engagement van PFZW niet alleen om het verminderen van emissies; Het gaat om het waarborgen van de waarde van het pensioen van deelnemers in een snel veranderende wereld. Voortbouwend op onze toezeggingen die zijn uiteengezet in ons jaarverslag 2024 en dit Stewardship Report 2024, richten we onze dialogen op ondernemingen in sectoren met een grote impact, zoals olie en gas, industrie, materialen, nutsbedrijven, onroerend goed en voedsel en landbouw. Ons doel is om afstemming op het Parijsakkoord te bevorderen, ervoor te zorgen dat ondernemingen wetenschappelijk onderbouwde doelen stellen en geloofwaardige transitiestrategieën ontwikkelen voor alle relevante emissies, inclusief die in de waardeketen (scope 3).

Om de voortgang te volgen, gebruiken we eigen beoordelingskaders die zijn afgestemd op de sector van een bedrijf. Over het algemeen houden deze kaders rekening met de ambitie op hoog niveau van een bedrijf, de tussentijdse doelstellingen voor koolstofemissiereductie en de aanpak, investeringen en governance die nodig zijn om de strategie uit te voeren.

In 2024 is PFZW met 131 ondernemingen in gesprek gegaan over klimaatverandering en in totaal 171 bijeenkomsten gehad. In de volgende paragrafen schetsen we onze specifieke verwachtingen per betrokken sector, die worden toegelicht met praktijkvoorbeelden.

Olie en gas

Centraal in de energietransitie staat de verschuiving van fossiele brandstoffen naar koolstofarme en koolstofvrije energiebronnen. Fossiele brandstoffen zijn onder meer olie, aardgas en steenkool, terwijl koolstofarme bronnen zonne-energie, wind en groene waterstof zijn. Het opschalen van het aanbod van deze laatste bronnen zal de kritieke uitdaging van de komende decennia zijn.

Ondernemingen in de olie- en gassector hebben de schaalgrootte, het kapitaal en de expertise om bij te dragen aan de energietransitie. Van 2022 tot 2023 hebben we een engagementprogramma geïmplementeerd voor beursgenoteerde olie- en gasbedrijven, waarbij we toonaangevende ondernemingen hebben aangemoedigd om investeringen in koolstofarme energie te versnellen. Elke beursgenoteerde olie- en gasbedrijf dat onvoldoende vooruitgang heeft geboekt bij het afstemmen op de Overeenkomst van Parijs, zou aan het einde van het programma worden afgestoten.

Begin 2024 kondigden we aan dat slechts zeven beursgenoteerde olie- en gasbedrijven nog belegbaar voor ons waren. Deze zeven ondernemingen (Cosan S.A., Galp Energia, Granuul Invest, Neste Oyj, OMV A.G., Raízen S.A. en Worley Limited) lopen voorop in de olie- en gassector. Ze werken aan het leveren of faciliteren van koolstofarme oplossingen, die consumenten helpen om af te stappen van fossiele brandstoffen.

Wat verwachten we van ondernemingen in deze sector?

We hebben ons gecommitteerd aan het Parijsakkoord van 2015 en verwachten hetzelfde van de ondernemingen waarin we beleggen in olie en gas. Dit houdt in dat er een decarbonisatieplan wordt bekendgemaakt in overeenstemming met klimaatscenario's die een reductietraject van 1,5°C ondersteunen, zoals die zijn gepubliceerd door het Internationaal Energieagentschap en het Intergovernmental Panel on Climate Change.

De belangrijkste verwachting van onze inclusiecriteria is dat tegen 2030 ten minste 30% van de energiemix van een olie- en gasbedrijf afkomstig moet zijn van koolstofarme oplossingen. Deze drempel is afgeleid van de energiemix in het scenario van het IEA voor netto nulmissies in 2050. Als zodanig is het een ambitieuze verwachting, maar wel een die volgens ons haalbaar is en is gebleken. Dit komt omdat een doelstelling voor de energiemix ondernemingen in staat stelt zelf te beslissen hoe ze het verminderen van de productie van fossiele brandstoffen kunnen combineren met het vergroten van de koolstofarme oplossingen die geschikt zijn voor hun omstandigheden.

In bijlage A1 is een overzicht te vinden van alle ondernemingen waarmee we engagement hebben gevoerd, waaronder die uit de olie- en gassector. Een samenvatting van onze stewardship-activiteiten met olie- en gasbedrijven in 2024 staat hieronder:

- Op zeven na hebben we alle olie- en gasbedrijven uitgesloten omdat ze niet in lijn waren met onze klimaatgerelateerde verwachtingen
- Betrokken bij drie van de zeven resterende olie- en gasbedrijven in onze portefeuille, namelijk: Galp Energia, Neste en OMV.
- Vijf bijeenkomsten gehouden met deze drie olie- en gasbedrijven, waarvan twee via samenwerkingsinitiatieven.

Galp's naleving van het Parijsakkoord onder druk

PGGM heeft Galp Energia ingeschakeld als onderdeel van het Climate Change Stewardship Program. Concreet is Galp een van de zeven olie- en gasbedrijven die na het olie- en gasprogramma 2022-2023 in de portefeuille zijn gebleven. Waarom? Omdat het de bereidheid toonde om de energietransitie te omarmen. De samenwerking met Galp in 2024 was erop gericht ervoor te zorgen dat het bedrijf bleef voldoen aan de inclusiecriteria van Parijs die zijn ontwikkeld voor olie- en gasbedrijven.

PGGM had in 2024 twee gesprekken met Galp. De dialoog concentreerde zich op de ontdekking en mogelijke ontwikkeling door het bedrijf van een olieveld voor de kust van Namibië, genaamd Mopane. Galp is altijd duidelijk geweest dat het nog steeds openstond voor olieontwikkeling als de juiste gelegenheid zich voordeed. We probeerden inzicht te krijgen in de mogelijke invloed op hun transitieplan als ze de ontwikkeling van het vakgebied zouden voortzetten. Voor dat scenario deelden we onze verwachtingen voor Galp om te laten zien dat het in lijn blijft met de Overeenkomst van Parijs van 2015.

Vooruitlopend op mogelijke wijzigingen in de strategie die in 2025 kunnen plaatsvinden, stuurden PGGM en twee andere beleggers een brief naar de voorzitter van het bedrijf. In de brief schetsten we de verwachtingen die we zouden hebben als het bedrijf door zou gaan met de ontwikkeling van Mopane.

Hoewel we Galp nog steeds als een leider in de olie- en gassector beschouwen, zorgt de ontdekking bij Mopane ervoor dat we een negatieve kijk op het bedrijf hebben. We wachten af hoe de strategie in 2025 zal worden geactualiseerd, hoe ze reageren op onze aanbevelingen en van daaruit de koers bepalen.

Utilities

Na energieproducenten zijn nutsbedrijven de volgende stap in de energiewaardeketen. Deze ondernemingen wekken de stroom op die wij gebruiken, waarvan het grootste deel nog steeds afkomstig is van fossiele brandstoffen. Aangezien het Internationaal Energieagentschap (IEA) voorspelt dat de wereldwijde vraag naar elektriciteit tussen nu en 2050 aanzienlijk zal toenemen, zullen de doelstellingen van het 2015 Parijsakkoord niet worden bereikt zonder het koolstofvrij maken van de nutssector.¹

Wat verwachten we van ondernemingen in deze sector?

We vragen elektriciteitsbedrijven om bedrijfsbrede emissiereductiedoelstellingen vast te stellen. Op basis van het Net Zero Emissions-scenario van het IEA willen we dat de uitstoot van elektriciteitsopwekking tegen 2035 in geavanceerde economieën en in 2040 in opkomende markten netto nul bereikt. Robuuste strategieën en geloofwaardige investeringen in koolstofarme energiebronnen moeten deze doelstellingen ondersteunen.

In 2024 hadden we twaalf overleggen met negen nutsbedrijven, zoals Chubu Electric Power, E.ON, Engie en NextEra. De besprekingen hadden vooral betrekking op de tijdlijnen van ondernemingen voor het uitfasen van het gebruik van aardgas bij energieopwekking.

Materialen

Ondernemingen in de materialensector produceren de bouwstenen van onze moderne economie, van metalen en mineralen tot kunststoffen, cement, glas en papierproducten. De productie van al deze materialen vereist het verbranden van grote hoeveelheden fossiele brandstoffen, wat resulteert in hoge emissies.

Wat verwachten we van ondernemingen in deze sector?

We verwachten van deze ondernemingen dat ze scope 1-, 2- en 3-emissiedoelstellingen en een geloofwaardige transitiestrategie ontwikkelen die aansluiten bij het 2015 Parijsakkoord. We vragen ondernemingen om tussentijdse emissiereductiedoelstellingen, bijvoorbeeld voor 2030, die verenigbaar zijn met een opwarmingsscenario van 1,5° Celsius. We vragen ondernemingen ook om doelstellingen te ontwikkelen om het verbruik van hernieuwbare energie en elektriciteit te verhogen, meer gerecyclede of andere koolstofarme grondstoffen te gebruiken in plaats van fossiele grondstoffen en de verkoop van duurzame producten te vergroten.

In 2024 hebben we veertien bijeenkomsten gehouden met tien ondernemingen in de materialensector. Onder de ondernemingen waarmee we in gesprek gingen waren Dow, Lyondell Basell, Rio Tinto en LG Chem. Een volledig overzicht van onze engagement in deze sector is te vinden in bijlage A1.

Beleggers dringen aan op klimaatverantwoordelijkheid bij Yara International

PGGM heeft, in samenwerking met ShareAction en andere investeerders, bij Yara International gepleit voor wetenschappelijk onderbouwde doelstellingen voor de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen in scope 3. Yara, als een van de grootste kunstmestproducenten ter wereld, is een grote uitstoter van CO₂ en stikstof. In Nederland draagt het aanzienlijk bij aan de zogenaamde 'stikstofcrisis' die het land doormaakt. Scope 3-emissies vormen ongeveer 75% van de totale uitstoot van Yara, waardoor het essentieel is om uitgebreide reductiedoelstellingen aan te nemen die aansluiten bij een 1,5°C-traject van het 2015 Parijsakkoord.

Sinds PGGM in 2023 toetrad tot de beleggerscoalitie onder leiding van ShareAction, heeft PGGM samen met drie andere institutionele beleggers Yara aangemoedigd om wetenschappelijk onderbouwde scope 3-doelen te stellen. Ondanks de voortdurende dialoog en toezeggingen van Yara om scope 3-emissies aan te pakken, werd er geen duidelijk tijdspad gegeven. Om de kwestie te laten escaleren, diende de coalitie mede een aandeelhoudersresolutie in voor de AVA van Yara in 2024, waarin werd gevraagd om uitgebreide reductiedoelstellingen die zowel upstream- als downstream-emissies bestrijken. PGGM heeft de AVA van 28 mei 2024 bijgewoond en het besluit gesteund.

De resolutie kreeg 8% van de totale stemmen voor, met 3% onthouding. Van de niet-statelijke stemmen steunde 17% van de beleggers de resolutie en onthield 8% zich van stemming. Hoewel de resolutie niet is aangenomen, laat het resultaat zien dat genoeg investeerders zich zorgen maken over de kwestie en dat de druk op het bedrijf zal aanhouden.

Hoewel we teleurgesteld waren over de uitkomst van de stemming, zullen we blijven pleiten voor uitgebreide scope 3-emissiedoelstellingen bij Yara, waarbij we ons richten op het handhaven van de dialoog en het aanmoedigen van sterkere klimaatverbintenissen.

¹ IEA. (2023). Wereldenergievooruitzichten 2023. Beschikbaar op: [World Energy Outlook 2023 \(windows.net\)](https://www.worldenergyoutlook.net/)

Voeding en landbouw

Het voedselsysteem speelt een grote rol bij zowel klimaatverandering als natuurverlies. Volgens de Voedsel- en Landbouworganisatie van de VN zijn voedsel- en landbouwactiviteiten verantwoordelijk voor ongeveer een derde van alle door de mens veroorzaakte uitstoot van broeikasgassen. Deze impact strekt zich uit over de hele waardeketen, van boerderijen en voedselverwerkers tot supermarkten, restaurants en distributeurs.²

Het terugdringen van de uitstoot van deze sector is een complexe opgave. De wereldwijde voedselproductie zal naar verwachting tegen 2050 met 50% stijgen om een groeiende bevolking te voeden. Tegelijkertijd moet deze toename van de output worden bereikt zonder verdere schade toe te brengen aan ecosystemen. De voetafdruk van de sector op de natuur is aanzienlijk: uit gegevens uit de ENCORE-database blijkt dat voedselgerelateerde industrieën een grote bijdrage leveren aan de belangrijkste oorzaken van biodiversiteitsverlies, waaronder land- en watergebruik, vervuiling, winning van hulpbronnen en klimaatverandering.³

Toch achten wij verandering mogelijk. Door een einde te maken aan ontbossing en de conversie van natuurlijke landschappen, de uitstoot van landbouwproducten te beperken en de vraag van de consument te verschuiven naar duurzamere producten, kan de sector een betekenisvolle rol spelen bij het verkleinen van zijn ecologische voetafdruk. Bovendien kan het toepassen van regeneratieve landbouwpraktijken, zoals bodemherstel, verbeterde vruchtwisseling en minder gebruik van chemische inputs, helpen de biodiversiteit te herstellen en tegelijkertijd de voedselzekerheid op de lange termijn te waarborgen.

Wat verwachten we van ondernemingen in deze sector?

We werken actief samen met ondernemingen in de voedselwaardeketen om wetenschappelijk onderbouwde klimaatdoelen te stellen. In het bijzonder doelstellingen die zijn afgestemd op de Overeenkomst van Parijs, gericht op robuuste doelstellingen voor 2030. Dit omvat tussentijdse reductiedoelstellingen voor emissies in scopes 1, 2 en 3 (FLAG en niet-FLAG). We vragen ondernemingen ook om doelen te stellen om de uitstoot van verwerking, productie en locaties te verminderen door de energie-efficiëntie en bedrijfsvoering te verbeteren, het gebruik van hernieuwbare energie te vergroten en samen te werken met belanghebbenden in de hele waardeketen voor systeembrede actie. Bovendien moeten ondernemingen strategieën adopteren om verpakkingen te minimaliseren, de voorkeur te geven aan gerecyclede materialen en af te stappen van plastic op basis van fossiele brandstoffen. Ten slotte vragen we ondernemingen om waterbeheer te implementeren om zoet water te besparen en strategieën toe te passen om voedselverspilling en -verlies te verminderen.

Voor ondernemingen die risicovolle grondstoffen inkopen, zoals soja, palmolie of rubber, verwachten we ook dat ze zich tegen 2030 volledig inzetten voor ontbossingsvrije toeleveringsketens. Deze toezeggingen moeten worden ondersteund door geloofwaardige, transparante uitvoeringsplannen en strategieën voor kapitaaluitgaven die een echte transitie ondersteunen.

In 2024 gingen we in gesprek met vijf voedingsbedrijven en hadden we 13 bijeenkomsten. We voerden engagement met Bunge, Costco, Danone, Ahold Delhaize en McDonald's. De besprekingen met deze ondernemingen concentreerden zich op de op Parijsakkoord-afgestemde emissiereductiedoelstellingen en de validatie van de doelstellingen door het Science-Based Targets Initiative (SBTI).

Beursgenoteerd vastgoed

PFZW werkt actief samen met beursgenoteerde vastgoedbedrijven om duurzaamheidsuitdagingen aan te gaan, aangezien de beursgenoteerde vastgoedsector een significante verbruiker van energie en materialen is. Het transformeren van operationele en bouwpraktijken is essentieel om de energietransitie vooruit te helpen. PFZW werkt samen met vastgoedbedrijven om de energie-efficiëntie te verbeteren en de afhankelijkheid van energiebronnen op basis van fossiele brandstoffen te verminderen.

Wat verwachten we van ondernemingen in deze sector?

PFZW acht het stellen van klimaatdoelstellingen cruciaal voor het waarborgen van de waarde van vastgoed op de lange termijn, vooral omdat duurzaamheid in toenemende mate van invloed is op investerings- en leasebeslissingen. We verwachten dat beursgenoteerde vastgoedbedrijven wetenschappelijk onderbouwde koolstofreductiedoelstellingen vaststellen, met behulp van kaders zoals de Carbon Risk Real Estate Monitor (CRREM) of SBTi-criteria. Het vaststellen van deze doelen helpt risico's te beheersen en toont aan dat men zich inzet voor de energietransitie. PFZW erkent de diversiteit aan gebouwtypen en is tegen een one-size-fits-all aanpak. Het verminderen van het energieverbruik blijft echter een prioriteit, aangezien dit van fundamenteel belang is voor de energietransitie. We moedigen de integratie van on-site hernieuwbare energieopwekking aan en het aangaan van off-site stroomafnameovereenkomsten die nieuwe of aanvullende productie van hernieuwbare energie bevorderen. Hoewel kredieten voor hernieuwbare energie en koolstofcompensaties worden erkend, worden ze beschouwd als laatste redmiddel.

In 2024 ging PFZW in gesprek met 98 ondernemingen in de vastgoedsector en had in totaal 98 bijeenkomsten. De meest besproken kwesties met deze ondernemingen waren de op het Parijsakkoord-afgestemde emissiereductiedoelstellingen en de SBTi-validatie.

² Verenigde Naties. (2021). Nieuwe FAO-analyse onthult koolstofvoetafdruk van de agrovoedingstoeleveringsketen. Beschikbaar op: <https://news.un.org/en/story/2021/11/1105172>.

³ ENCORE (Exploring Natural Capital Opportunities, Risks and Exposures) is een online tool die organisaties helpt hun blootstelling aan natuurgerelateerde risico's te verkennen. Het is ontwikkeld door Global Canopy, het UN Environment Programme Finance Initiative en het UN Environment Programme World Conservation Monitoring Centre.

Externe samenwerkingsinitiatieven op het gebied van klimaatverandering

Wij zijn van mening dat samenwerking met gelijkgestemde vermogensbeheerders en -eigenaren het succes van de engagement vergroot. Samen versterken we onze boodschap (ook op het gebied van aandelenbezit). In 2024 heeft PFZW deelgenomen aan verschillende samenwerkingsinitiatieven via haar vermogensbeheerder PGGM.

Asia Energy Transition Platform

We zijn in 2021 lid geworden van het [Asia Energy Transition Platform](#) om banken en nutsbedrijven in Oost- en Zuidoost-Azië te betrekken. Wij achten het van vitaal belang om onze stewardship-activiteiten uit te breiden naar opkomende markten, aangezien deze de komende decennia een belangrijke rol zullen spelen in de wereldeconomie. Door ons te richten op Aziatische banken willen we invloed uitoefenen op degenen die fossiele brandstoffen financieren, ondanks het feit dat we het grootste deel van onze directe beleggingen hebben verkocht. De stewardship-activiteiten worden beheerd door Asia Research & Engagement, gevestigd in Singapore. In 2024 organiseerde het platform belegger-bijeenkomsten voor engagement en had het directe interacties met ondernemingen uit de energie-, staal-, cement- en banksector, met als doel duurzame praktijken te stimuleren.

Carbon Disclosure Project (CDP)

[CDP](#) is een non-profitorganisatie die een wereldwijd openbaarmakingssysteem exploiteert voor investeerders, ondernemingen, steden, staten en regio's om hun ecologische voetafdruk te beheren. We moedigen ondernemingen ten zeerste aan om jaarlijks milieugegevens openbaar te maken via CDP, omdat het essentiële informatie biedt over hun emissies, voetafdruk op de natuur en watergebruik.

Nederlandse Klimaatcoalitie

In augustus 2022 heeft PFZW (via PGGM) samen met MN en zeven andere stichtende leden de Nederlandse klimaatcoalitie opgericht. De coalitie dient als een platform ter ondersteuning van de activiteiten van haar leden op het gebied van klimaatverandering, allemaal Nederlandse financiële instellingen met deelnemers die vergelijkbare waarden en doelstellingen delen. Deze coalitie stelt leden in staat om snel te handelen en uniforme standpunten in te nemen over klimaatverandering. Het is ontworpen als aanvulling op bestaande initiatieven voor gezamenlijke engagement, waardoor de invloed van collectieve acties wordt vergroot.

Eumedion

[Eumedion](#) is het vertegenwoordigende orgaan van institutionele beleggers dat zich richt op corporate governance en duurzaamheid. PFZW participeert, samen met vele andere grote Nederlandse institutionele beleggers, in Eumedion. Samen gaan we in gesprek met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen om de corporate governance te verbeteren en de verduurzaming in Nederland te versnellen.

Eumedion stelt jaarlijks in samenspraak met haar deelnemers een focusbrief op. In deze brief worden de belangrijkste punten voor het komende AVA-seizoen belicht. In 2024 waren de belangrijkste punten een beloningsbeleid dat duurzame waardecreatie op de lange termijn ondersteunt, en fiscale transparantie en naleving van de Nederlandse Tax Governance Code. Verder zijn er gesprekken gevoerd met Nederlandse ondernemingen over klimaatverandering, natuur en biodiversiteit en voorbereidingen voor nieuwe Europese regelgeving zoals de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD).

Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC) Net Zero Engagement Initiative

Dit initiatief, dat medio 2023 van start ging, richt zich op ondernemingen die niet op de Climate Action 100+-lijst staan, met de nadruk op consumenten van fossiele brandstoffen. Het initiatief heeft tot doel deze ondernemingen naar netto-nulverplichtingen te leiden, waarbij de nadruk wordt gelegd op de vermindering van het verbruik van fossiele brandstoffen en het bevorderen van duurzame praktijken in al hun activiteiten. PFZW neemt actief deel aan en leidt de engagements met zes ondernemingen: Akzo Nobel N.V., Deutsche Lufthansa, Galp Energia, International Consolidated Airlines Group SA, Koninklijke Ahold Delhaize N.V. en Neste Oyj.

Waarom we ons inzetten voor Mens & Gezondheid

Toegang tot gezondheidszorg is een basisbehoefte van de mens en een essentieel ingrediënt voor sociale en economische ontwikkeling. Daarom werken we actief samen met ondernemingen in de gezondheidszorg, met name farmaceutische ondernemingen, over hun rol bij het toegankelijk en betaalbaar maken van geneesmiddelen over de hele wereld. Wanneer levensreddende behandelingen voor meer mensen beschikbaar zijn, profiteren hele gemeenschappen omdat hun gezondheid verbetert en samenlevingen een betere kans hebben om te gedijen.

Voor ondernemingen is het uitbreiden van de toegang tot gezondheidszorg niet alleen een ethische verplichting; het is ook een verstandige bedrijfsstrategie. Lage- en middeninkomenslanden zijn belangrijke groeimarkten voor de toekomst. Door barrières voor de gezondheidszorg van vandaag aan te pakken, kunnen farmaceutische ondernemingen vertrouwen op de lange termijn bevorderen en nieuwe kansen ontsluiten in deze regio's terwijl ze zich economisch ontwikkelen. Een gezondere bevolking draagt ook bij aan stabielere samenlevingen, waar iedereen van profiteert, inclusief langetermijnbeleggers zoals PFZW.

De afgelopen jaren hebben we bemoedigende ontwikkelingen gezien. Steeds meer farmaceutische ondernemingen nemen zinvolle stappen om de beschikbaarheid en betaalbaarheid van hun geneesmiddelen in achtergestelde markten te verbeteren. Deze inspanningen worden steeds meer weerspiegeld in hun ranglijst van initiatieven zoals de Access to Medicine Index⁴, die de vooruitgang benadrukt op gebieden als billijke prijzen en verantwoorde distributie.

Toch is er meer werk aan de winkel. Veel mensen over de hele wereld worden nog steeds geconfronteerd met aanzienlijke belemmeringen voor de gezondheidszorg. Daarom richten we onze inspanningen op het gebied van engagement op het aanmoedigen van ondernemingen om hun bereik te vergroten, betaalbaarheid te garanderen en rekening te houden met toegangsuitdagingen, niet alleen in ontwikkelingslanden, maar ook in rijkere landen waar de kosten van de gezondheidszorg stijgen. Ervoor zorgen dat geneesmiddelen voor iedereen toegankelijk zijn, vormt de kern van ons stewardship in deze sector.

Wat verwachten we van ondernemingen in de gezondheidszorg?

PFZW ondersteunt al jaren de Access to Medicine Index en we blijven een actieve stem in de beleggersgemeenschap over dit onderwerp. Via ons langdurige engagementprogramma pleiten we ervoor dat farmaceutische ondernemingen uitgebreide toegangsstrategieën ontwikkelen. We verwachten van hen dat ze hun prijsbeleid afstemmen op het lokale inkomensniveau, waarbij ze verder gaan dan ad-hocdonaties en overgaan op duurzamere oplossingen die de beschikbaarheid van essentiële medicijnen vergroten.

In recente gesprekken hebben we ondernemingen ertoe aangezet om verder te gaan - door hen te vragen om toegangsoverwegingen vroeg in het onderzoeks- en ontwikkelingsproces te integreren. We moedigen ondernemingen bijvoorbeeld aan om medicijnen te ontwerpen die geschikt zijn voor gebruik in uitdagende zorgomgevingen, waar er mogelijk een beperkte infrastructuur of opgeleid medisch personeel is. We dringen er ook bij hen op aan om het aantal landen waar ze hun behandelingen beschikbaar stellen uit te breiden, in het besef dat wereldwijde gezondheidsuitdagingen wereldwijde oplossingen vereisen.

Vooruitkijkend verscherpen we onze focus. We werken samen met ondernemingen om duidelijke langetermijndoelen vast te stellen die niet alleen het aantal behandelde patiënten meten, maar ook de impact in de praktijk, zoals geredde levens of verlengde levensjaren. Daarnaast zijn wij van mening dat ondernemingen hun verplichtingen op het gebied van toegang tot gezondheidszorg moeten koppelen aan de beloning van bestuurders. Het koppelen van beloning aan zinvolle doelen in de gezondheidszorg zorgt ervoor dat de leiding van het bedrijf verantwoordelijk blijft voor het leveren van positieve resultaten op de lange termijn.

Door deze focus op betaalbaarheid en beschikbaarheid te behouden, willen we bijdragen aan een gezondheidszorgsysteem dat voor iedereen beter werkt - nu en in de toekomst.

⁴ De Access to Medicine Index (AtMI) is een tweejaarlijkse index die de prestaties van de 20 grootste farmaceutische ondernemingen evalueert met betrekking tot hun beleid en programma's op het gebied van toegang tot geneesmiddelen. Het doel van de Index en de AtM Foundation is het stimuleren en begeleiden van farmaceutische ondernemingen om de toegang tot en betaalbaarheid van medicijnen voor mensen in lage- en middeninkomenslanden te verbeteren. PGGM is (namens PFZW) samen met een groot aantal beleggers al lange tijd ondertekenaar van de AtMI Investor Statement.

In 2024 gingen we in gesprek met zes ondernemingen in de gezondheidszorg, namelijk: Bristol Myers Squibb, Eli Lilly, Merck, Novartis, Pfizer en Takeda. In totaal hebben we 11 gesprekken gehad met deze ondernemingen. De discussies betroffen voornamelijk: meting van toegang tot gezondheidszorg, doelstellingen inzake toegang tot gezondheidszorg en opname van toegang tot gezondheidszorg in de beloning van bestuurders. Meer informatie over deze opdrachten is te vinden in bijlage A1. PFZW heeft ook samengewerkt met de Gates Foundation om de statistieken te verbeteren om de resultaten van de toegang tot gezondheidszorg te meten.

Van ambitie naar verantwoording: het ontwikkelen van metrics voor toegang tot zorg

Het doel van deze engagement was om uniforme maatstaven te creëren voor het meten van resultaten op het gebied van toegang tot gezondheidszorg.

In 2024 heeft PGGM deelgenomen aan twee sessies georganiseerd door de Gates Foundation. Het doel van deze evenementen was om tal van relevante belanghebbenden (variërend van farmaceutische ondernemingen, hun investeerders, de WHO en de Wereldbank) op het gebied van toegang tot gezondheidszorg samen te brengen en hun standpunten en ideeën te verzamelen over wat de resultaten of impact op 'toegang tot gezondheidszorg' inhoudt. Toen dat eenmaal was vastgesteld, bespraken we hoe we dit konden meten en vervolgens een gemeenschappelijk gedeeld kader voor de hele sector op te zetten.

Onze discussies waren zeer productief en inzichtelijk. Het multi-stakeholderaspect van dit initiatief zorgt ervoor dat alle relevante partijen elkaars standpunten beter begrijpen.

In 2025 neemt PGGM deel aan een werkgroep voor beleggers die een set meetindicatoren gaat ontwikkelen. Aan het einde van het jaar verwachten alle partijen een uitkomstenkader te hebben ontwikkeld dat door de farmaceutische sector kan worden overgenomen en dat ook relevante uitkomstgegevens voor beleggers zal genereren.

Natuur & Biodiversiteit

Waarom we ons inzetten voor Natuur & Biodiversiteit

Als verantwoorde belegger zet PGGM zich in om het dringende probleem van biodiversiteitsverlies aan te pakken. We dringen er bij ondernemingen op aan om doelen en strategieën te implementeren die hun bijdrage aan de achteruitgang van de natuur en de biodiversiteit minimaliseren. Deze strategieën moeten worden afgestemd op hun specifieke bedrijfsmodellen en worden afgestemd op de doelstellingen van het Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework. Onze inspanningen op het gebied van engagement worden gedreven door de overtuiging dat het behoud van biodiversiteit niet alleen cruciaal is voor het milieu, maar ook gunstig is voor de duurzaamheid van ondernemingen op de lange termijn.

Wat verwachten we van deze ondernemingen?

PGGM verwacht van de ondernemingen waarin wordt belegd dat ze negatieve resultaten minimaliseren door natuurbehoud in hun strategieën te verankeren. Dit omvat het toepassen van duurzame praktijken zoals hulpbronnefficiëntie, circulair ontwerp en duurzame inkoop. Naast het minimaliseren van hun ecologische voetafdruk, moedigen we ondernemingen aan om hun positieve impact op de natuur te vergroten door regeneratieve landbouwpraktijken toe te passen, op de natuur gebaseerde oplossingen te implementeren en te investeren in natuurherstel. We richten onze engagementinspanningen op natuur en biodiversiteit in de voedsel- en landbouw- en materialensector.

Onze engagementen richten zich op drie van de wetenschappelijk onderbouwde oorzaken van biodiversiteitsverlies, met name:

- Verandering van land- en zeegebruik: activiteiten zoals landbouw, grondstoffenproductie en veeteelt leiden tot ontbossing en landconversie. Verstedelijking, infrastructuurontwikkeling en aquacultuur dragen verder bij aan deze veranderingen.
- Directe exploitatie van de natuur: overexploitatie van dieren, planten en natuurlijke hulpbronnen, vaak als gevolg van onvoldoende regelgeving, is een belangrijke oorzaak van biodiversiteitsverlies.
- Vervuiling: chemische emissies, olielozingen, onbeheerd afvalwater en microplastics dragen in belangrijke mate bij aan bodem-, water- en luchtverontreiniging en hebben gevolgen voor de biodiversiteit.

Binnen ons engagementprogramma identificeert PGGM risicovolle ondernemingen die met hun bedrijfsactiviteiten bijdragen aan deze drijfveren. We maken gebruik van meerdere gegevensbronnen, waaronder commerciële providers en benchmarks van derden, om prioriteit te geven aan engagement met ondernemingen in sectoren met een hoog risico waarvoor geen passend beleid bestaat.

In 2024 zijn we gestart met ons engagement programma voor natuur en biodiversiteit en zijn we gestart met engagement met negen ondernemingen. In totaal hadden we 21 ontmoetingen met deze ondernemingen en gaven we prioriteit aan ontbossing, op de natuur gebaseerde doelen en plannen voor biodiversiteitsbeheer.

Bevordering van waterbeheer bij McDonald's

We zijn in gesprek met McDonald's Corporation over hun waterrisico's en zijn de afgelopen jaren in gesprek geweest met het bedrijf via de VWFI by Ceres. In 2023 heeft PFZW, via PGGM, [een aandeelhoudersresolutie ingediend](#) voor de AVA van McDonald's in 2024, met het verzoek om op haar water een haalbaarheidsbeoordeling uit te voeren over de uitvoering van doelstellingen om haar waterverbruik in de toeleveringsketen te verminderen.

In de aanloop naar de AVA hebben we een aantal gesprekken gevoerd met het bedrijf, wat resulteerde in een ondertekende terugtrekkingsovereenkomst: We hebben onze resolutie ingetrokken in ruil voor de instemming van McDonald's om met ons samen te werken aan het verbeteren van hun watergerelateerde disclosures in de komende jaren.

In 2025 bespreken we de uitkomsten van een waterrisicobeoordeling met het bedrijf en gaan we samen aan de slag om deze uitkomsten te implementeren in hun bedrijfsstrategie. We beschouwen dit initiatief als een succes en waarderen de proactiviteit van McDonald's bij het beheren van hun watergerelateerde voetafdruk.

Externe samenwerkingsinitiatieven op het gebied van natuur en biodiversiteit

Finance for Biodiversity Pledge

PGGM is ondertekenaar van de Finance for Biodiversity pledge en neemt actief deel aan de Finance for Biodiversity Foundation. Wij geloven in het ontwikkelen van gedeelde best practices en normen met collega's om het complexe en gefragmenteerde landschap omtrent biodiversiteit aan te pakken. Door samen te werken willen we ontwikkeling bevorderen en de ambitie van ondernemingen stimuleren om het verlies aan biodiversiteit om te keren.

Nature Action 100

Als onderdeel van Nature Action 100, een wereldwijd initiatief voor engagement door beleggers, werken we samen om ondernemingen te betrekken in belangrijke sectoren die cruciaal zijn om het verlies aan biodiversiteit tegen 2030 om te buigen. Via dit initiatief werken we samen met meerdere ondernemingen, waaronder Freeport-McMoran en Barrick Gold Corporation. In lijn met onze vraag heeft Freeport-McMoran plannen voor biodiversiteitsbeheer ontwikkeld om de natuur verder te integreren in hun besluitvorming.

Satellietgebaseerde engagement bij het tegengaan van ontbossing

In 2024 leidde Cardano een samenwerkingsgroep over ontbossing met behulp van gegevens van Satelligence, een externe dataprovider. PFZW maakt deel uit van deze engagementgroep. Satelligence gebruikt satellieten om gegevens te verstrekken over mogelijke ontbossing in de toeleveringsketens van de ondernemingen die onder de groep vallen. De groep ontvangt 25 bedrijfsrapporten op basis van de locaties van de plantages of molens van de ondernemingen die verband houden met palmolie. We gebruiken deze informatie in onze gesprekken met ondernemingen, waarbij we hen vragen verslag uit te brengen over de incidenten en, als ze met elkaar verbonden zijn, hoe ze de situatie zullen verhelpen.

Valuing Water Finance Initiative (VWFI)

In augustus 2022 lanceerde Ceres het VWFI als een wereldwijde, door investeerders geleide inspanning om ondernemingen met een hoge watervoetafdruk te betrekken bij het waarderen en beschouwen van water als een financieel risico en het stimuleren van de noodzakelijke grootschalige verandering om watersystemen beter te beschermen. PFZW heeft zich vanaf het begin bij dit initiatief aangesloten en heeft zich met de steun van Ceres al voor de lancering van dit initiatief beziggehouden met het thema water. We hebben ons bij het initiatief aangesloten omdat waterrisico's sterk verband houden met andere onderwerpen van onze opdracht, zoals het klimaat. Het initiatief maakt gebruik van de ontwikkelde benchmark en bedrijfsverwachtingen om in gesprek te gaan met ondernemingen.

.

Mensenrechten

Waarom we ons inzetten voor mensenrechten

Als PFZW zijn we van mening dat ondernemingen de verantwoordelijkheid hebben om mensenrechten te handhaven als onderdeel van hun bredere inzet voor duurzame en ethische praktijken. Als langetermijnbelegger verwachten we van de ondernemingen waarin we beleggen dat ze proactief mensenrechtenrisico's binnen hun activiteiten en toeleveringsketens identificeren, voorkomen en aanpakken.

Onze engagement voor mensenrechten is gebaseerd op de UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGPs), die de wereldwijde standaard vormen voor de verantwoordingsplicht van ondernemingen. Door mensenrechtenoverwegingen in bedrijfsstrategieën te integreren, kunnen ondernemingen financiële en reputatierisico's beperken en tegelijkertijd bijdragen aan een rechtvaardigere en veerkrachtigere wereldeconomie. Engagement op het gebied van mensenrechten is niet beperkt tot specifieke sectoren. Afhankelijk van het onderwerp en de context is er echter een sterkere focus op sectoren met een hoog risico. Zo richt de samenwerking via het Platform Living Wage Financials zich op de sectoren Kleding en Schoeisel, Voeding, Landbouw en Detailhandel.

De achterban in Zorg en Welzijn hecht veel waarde aan naleving van mensenrechten. Helaas is er een toenemend aantal conflictgebieden en mensenrechtenschennissen in de wereld. Ondernemingen waarin wij beleggen kunnen ook activiteiten hebben in conflictgebieden. Wij vinden het belangrijk dat ondernemingen extra zorg nemen voor het respecteren van mensenrechten in hoog-risico gebieden. Dat is in lijn met internationale normen, zoals de UN Guiding Principles on Business and Human Rights.

In aanvulling op het bestaande OESO-programma zijn wij daarom in 2024 een specifiek engagementprogramma voor conflictgebieden en risicovolle gebieden (CAHRA) gestart met 26 ondernemingen en is met 18 ondernemingen engagement gevoerd. Het CAHRA engagement programma heeft als doel om ondernemingen te helpen bij het respecteren van mensenrechten en het naleven van internationale humanitaire wetgeving in conflictgebieden, met een focus op transparantie en verantwoordingsplicht. Het programma begint met één CAHRA (het Midden-Oosten), met de intentie om in 2025 uit te breiden naar andere hoog-risico gebieden.

Wat verwachten we van deze ondernemingen?

Van deze ondernemingen verwachten we de implementatie van een uitgebreid beleid met grondige due diligence. Ook verwachten we duidelijke herstelprocessen voor eventuele negatieve effecten die ze kunnen veroorzaken, waaraan ze kunnen bijdragen of waarmee ze in verband kunnen worden gebracht. Transparantie is essentieel en we moedigen ondernemingen aan om openlijk te rapporteren over zowel hun uitdagingen als hun voortgang. We pleiten ook voor sterke bestuursstructuren die mensenrechtenoverwegingen verankeren in de besluitvorming op hoog niveau, aangezien deze inspanningen niet alleen sociale verantwoordelijkheden vervullen, maar ook de levensvatbaarheid op lange termijn en het vertrouwen van belanghebbenden vergroten.

In 2024 zijn we in totaal met 14 ondernemingen in gesprek gegaan en hebben we naar 13 ondernemingen 'informatieverzoekbrieven' gestuurd. We hebben ons voornamelijk beziggehouden met kwesties met betrekking tot arbeidsrechten en kwesties in door conflicten getroffen risicogebieden.

Verantwoording in de toeleveringsketen: engagement met Nike over arbeidsrechten

Nike, een van 's werelds grootste kledingfabrikanten, exploiteert een uitgebreide en complexe toeleveringsketen in 36 landen, waarbij meer dan 1,1 miljoen werknemers betrokken zijn. De engagement, die deel uitmaakt van de bredere inspanningen van PGGM via het Platform Living Wage Financials (PLWF) om leefbare lonen in wereldwijde toeleveringsketens te bevorderen, was gericht op het aanpakken van achterstallige loonbetalingen aan meer dan 4.500 kledingarbeiders in Cambodja en Thailand, in dienst van Nike's grootste internationale leveranciers: de Ramatex Group en Hong Seng Knitting Group. Deze werknemers waren gezamenlijk 2,2 miljoen dollar aan onbetaalde lonen en voordelen verschuldigd na fabriekssluitingen in 2020. Ondanks de inspanningen van investeerders gedurende meerdere jaren had Nike nog geen oplossing geboden, wat aanleiding gaf tot bezorgdheid over de benadering van het bedrijf op het gebied van due diligence wat betreft mensenrechten en de verantwoordingsplicht van de toeleveringsketen.

In september 2023 stuurde een coalitie van 70 investeerders, waaronder PGGM, een gezamenlijke brief naar Nike waarin het bedrijf werd aangespoord om de uitstaande loonbetalingen op te lossen. Deze brief, die beleggers vertegenwoordigt met meer dan 4 biljoen dollar aan beheerd vermogen, onderstreepte het belang van effectieve rechtsmiddelen voor schendingen van arbeidsrechten in de toeleveringsketen van Nike.

Ondanks herhaalde inspanningen reageerde Nike niet op de brief en de daaropvolgende discussies tijdens de jaarlijkse PLWF-engagementoproep. Als gevolg hiervan hebben PGGM, samen met twee andere PLWF-leden en Noord-Amerikaanse investeerders, en SHARE, de samenwerking geëscaleerd door een aandeelhoudersresolutie in te dienen tijdens de AVA van Nike in 2024. Het voorstel riep Nike op om na te gaan hoe het aannemen van door werknemers aangestuurde principes van sociale verantwoordelijkheid (WSR) en het ondersteunen van bindende overeenkomsten zijn vermogen zou kunnen vergroten om mensenrechtenrisico's in landen met een hoog risico te identificeren en aan te pakken.

De aandeelhoudersresolutie werd opgenomen op de agenda van de AVA van Nike op 10 september 2024, waar het 17% van de stemmen van de onafhankelijke aandeelhouders kreeg. Hoewel de resolutie niet werd aangenomen, wijst het steunniveau op een groeiende belangstelling van beleggers voor robuustere mensenrechtenpraktijken.

De steun van 17% van de aandeelhouders geeft aanzet voor voortdurende engagement door beleggers met Nike. PGGM zet zich in om de gesprekken met het bedrijf voort te zetten en te pleiten voor een meer resultaatgericht supply chain management. De engagement zal zich richten op het aansporen van Nike om verder te gaan dan "tick-the-box"-benaderingen en meer transparante, op de werknemer gerichte praktijken toe te passen die zijn afgestemd op de veranderende verwachtingen van beleggers en regelgevende eisen.

Externe samenwerkingsinitiatieven op het gebied van mensenrechten

Platform Living Wage Financials (PLWF)

Het verdienen van een leefbaar loon of inkomen is een mensenrecht. Een leefbaar loon of inkomen moet voldoen aan elementen van een fatsoenlijke levensstandaard, waaronder voedsel, water, huisvesting, onderwijs, gezondheidszorg, vervoer, kleding en andere essentiële behoeften, inclusief voorzieningen voor onverwachte gebeurtenissen. In veel landen is een dergelijke vergoeding hoger dan het wettelijk vereiste minimumloon. Daarom vragen we ondernemingen om verantwoordelijkheden te delen bij het bevorderen van leefbare lonen en leefbare inkomens in hun activiteiten en toeleveringsketens.

Als lid [van het Platform Living Wage Financials \(PLWF\)](#) voert PFZW collectieve gesprekken met gelijkgestemde collega's. In de loop der jaren heeft het platform een reeks ondernemingen in de kleding-, landbouw- en voedingssector geëvalueerd die een aanzienlijke invloed hebben op leefbare lonen en leefbaar inkomen. Hoewel de beoordelingsmethodiek per sector verschilt, streeft PLWF naar het verbeteren van beleid, stakeholderbetrokkenheid, impactbeoordeling, actieplan, het beoordelen van prestaties en sanering met betrekking tot leefbare lonen en inkomen. De resultaten van de beoordeling nemen we mee in onze stembeslissingen.

Corporate governance

Waarom we ons bezighouden met corporate governance

Corporate governance is van fundamenteel belang om waardecreatie op lange termijn te waarborgen en de belangen van onze deelnemers te beschermen. PFZW gaat in gesprek met ondernemingen om robuuste governancepraktijken te bevorderen die aansluiten bij onze fiduciaire plicht en toewijding aan duurzaamheid. Effectieve governancestructuren helpen de risico's in verband met onethisch gedrag, gebrek aan transparantie en ontoereikend toezicht te beperken, die een aanzienlijke invloed kunnen hebben op de aandeelhouderswaarde en de veerkracht van ondernemingen. Bovendien zijn goed bestuurd ondernemingen beter gepositioneerd om ecologische en sociale uitdagingen aan te gaan en bij te dragen aan duurzame bedrijfspraktijken en prestaties op lange termijn.

Onze aanpak van governance engagement is gebaseerd op internationaal erkende principes en normen, zoals het UN Global Compact, de OESO-richtlijnen en de Nederlandse Corporate Governance Code. Deze kaders benadrukken transparantie, verantwoordingsplicht en betrokkenheid van belanghebbenden als sleutelelementen van goed ondernemingsbestuur. Door te pleiten voor sterke governancepraktijken streven we ernaar de stabiliteit en duurzaamheid op lange termijn van de ondernemingen waarin we beleggen te verbeteren en tegelijkertijd de waarde van de pensioenen van onze deelnemers te beschermen. Naarmate de wereldwijde regelgeving evolueert, helpt het vasthouden aan goede governancepraktijken ondernemingen veerkrachtig en aanpasbaar te blijven.

Wat verwachten we van deze ondernemingen?

PFZW verwacht van ondernemingen dat zij zich houden aan hoge normen op het gebied van corporate governance, waarbij zij zich laten leiden door de principes die zijn uiteengezet in de Nederlandse Corporate Governance Code. Onze primaire aandachtsgebieden zijn onder meer onafhankelijkheid van de raad van bestuur, diversiteit, beloning van bestuurders, betrokkenheid van belanghebbenden en risicobeheer.

- **Onafhankelijkheid en structuur van de raad van bestuur:** we verwachten dat raden van bestuur een meerderheid hebben van onafhankelijke niet-uitvoerende leden die objectief toezicht kunnen houden op managementbeslissingen en verantwoording kunnen afleggen. Idealiter zouden de rollen van CEO en voorzitter gescheiden moeten zijn om een duidelijke scheiding tussen leiderschap en toezicht te behouden. Onafhankelijke bestuurders moeten vrij zijn van belangenconflicten en over de nodige vaardigheden en ervaring beschikken om effectief bij te dragen aan strategische besluitvorming.
- **Diversiteit en inclusie:** we pleiten voor diverse en evenwichtige besturen, niet alleen op het gebied van gender, maar ook op het gebied van vaardigheden, expertise en culturele achtergronden. Diversiteit verbetert besluitvormingsprocessen en draagt bij aan meer innovatieve en goed afgeronde strategieën. We verwachten van ondernemingen dat ze hun diversiteitsbeleid bekendmaken en rapporteren over de voortgang bij het bereiken van een evenwichtige bestuursamenstelling.
- **Beloning van bestuurders:** beloningsstructuren moeten aansluiten bij waardecreatie op lange termijn en prestatie maatstaven bevatten die zowel financiële als niet-financiële criteria weerspiegelen, zoals ecologische en sociale duurzaamheidsdoelstellingen. Variabele beloning mag het nemen van buitensporige risico's niet aanmoedigen, en langetermijnprikkels moeten worden gestructureerd om ervoor te zorgen dat ze aansluiten bij de belangen van de aandeelhouders. We verwachten van ondernemingen dat ze transparant zijn over hun beloningsbeleid, inclusief de grondgedachte voor variabele beloning en de afstemming tussen de beloning van bestuurders en de prestaties van het bedrijf. Buitensporige uitbetalingen of eenmalige beloningen moeten goed worden uitgelegd en in overeenstemming zijn met waardecreatie op de lange termijn.
- **Betrokkenheid en verantwoording van belanghebbenden:** we verwachten van ondernemingen dat ze proactief en transparant betrokken blijven bij belanghebbenden, waaronder aandeelhouders, werknemers en lokale gemeenschappen. Ondernemingen moeten regelmatig rapporteren over governancepraktijken, waaronder de manier waarop de belangen van belanghebbenden worden meegewogen bij strategische besluitvorming. Jaarlijkse algemene vergaderingen (AVA's) moeten dienen als een platform voor een zinvolle dialoog met aandeelhouders, met mogelijkheden om te stemmen over belangrijke bestuurskwesties zoals de beloning van bestuurders en bestuursbenoemingen.
- **Risicobeheer en ethisch gedrag:** goed bestuur vereist ook een robuust risicobeheerkader dat potentiële belangenconflicten, nalevingsrisico's en milieu- en sociale effecten identificeert en aanpakt. We moedigen ondernemingen aan om gedragscodes aan te nemen die ethisch gedrag op alle niveaus van de organisatie bevorderen. Er moeten meldingsmechanismen zijn voor werknemers en belanghebbenden om hun zorgen te uiten zonder angst voor represailles. Door zich aan deze governanceprincipes te houden, kunnen ondernemingen veerkrachtige structuren opbouwen die duurzame groei en waarde op lange termijn bevorderen. Door middel van engagement wil PFZW ondernemingen aanmoedigen om hun governancepraktijken te versterken, waardoor de stabiliteit van investeringen wordt gewaarborgd en wordt bijgedragen aan een duurzame wereldeconomie.

In 2024 hadden we 33 gesprekken met 17 beursgenoteerde ondernemingen. Voorbeelden van ondernemingen waarmee is gesproken zijn ING Groep, Koninklijke Philips B.V. en Prosus.

Prosus loondebat: Aanvechten van het gewijzigde beloningsbeleid

Het doel van deze engagement was om bezorgdheid te uiten over het gewijzigde beloningsbeleid voor uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders bij Prosus, dat tijdens de AVA van de onderneming werd gepresenteerd. PGGM is namens PFZW in gesprek gegaan met Prosus om zijn zorgen te uiten over het voorgestelde beleid, met name een substantiële 'moonshot'-beloning van US\$ 100 miljoen voor de nieuwe CEO.

Tijdens de AVA heeft PGGM haar zorgen geuit, waarbij de focus lag op de 'moonshot' toekenning, waaraan twee voorwaarden zijn verbonden:

- Verdubbeling van de totale marktkapitalisatie van Prosus Group binnen vier jaar (1 juli 2024 - 1 juli 2028) en behoud van die waarde gedurende ten minste één jaar.
- Het bereiken van nettowaardecreatie boven de mediaan van de referentiegroep, gemeten aan de hand van het totale aandeelhoudersrendement (TSR).

PGGM voerde aan dat de toekenning van 100 miljoen dollar buitensporig was, waardoor een problematisch precedent op de Nederlandse markt dreigde te worden geschapen. Daarnaast:

- De beloningsverhouding tussen CEO en gemiddelde werknemer bij Prosus behoort tot de hoogste in de AEX, rond de 217:1, zelfs voordat de moonshot-prijs werd meegerekend.
- De reële waarde van de toekenning op de toekenningsdatum was US\$ 100 miljoen, en kan veel hoger worden als de marktwaaarde verdubbelt.
- De noodzaak van de toekenning werd in twijfel getrokken, gezien de bestaande stimulansen, en de afschaffing van de aandeelhoudersvereiste van de CEO werd beschouwd als in strijd met de marktpraktijk.

PGGM stemde daarom tegen het beloningsbeleid.

Ondanks het verzet van PGGM werd het gewijzigde beloningsbeleid met 83% van de stemmen goedgekeurd. Deze uitkomst was te verwachten, gezien de eigendomsstructuur van Prosus, waar de meerderheidsaandeelhouder, Naspers, een aanzienlijk stemrecht heeft.

Hoewel het beleid is goedgekeurd, blijft PGGM zich inzetten voor het bevorderen van evenwichtige beloningen van bestuurders. PGGM zal blijven samenwerken met Prosus om te pleiten voor verantwoorde beloning en zal de implementatie van de moonshot award monitoren om de invloed ervan op de governancestandaarden bij Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen te beoordelen.

4 Escalatie en stemmen

PFZW gaat in gesprek met ondernemingen om belangrijke duurzaamheidskwesties positief te beïnvloeden. Wanneer ondernemingen er echter niet in slagen om binnen een redelijke termijn voldoende vooruitgang te boeken of aan de verwachtingen te voldoen, is escalatie noodzakelijk. Dit versterkt onze toewijding aan verantwoorde bedrijfspraktijken en om het belang van het aanpakken van ESG-uitdagingen aan te geven.

Het primaire doel van escalatie is om de druk op ondernemingen op te voeren om verplichtingen na te komen en de prestaties te verbeteren, vooral wanneer de initiële engagement onsuccesvol is. Het onderstreept onze verantwoordelijkheid jegens onze deelnemers en zorgt ervoor dat de ondernemingen waarin we beleggen verantwoordelijk worden gehouden voor hun acties en bijdragen aan duurzame waardecreatie.

Escalatie gaat niet automatisch; Het wordt zorgvuldig overwogen op basis van de situatie, de sector en de ernst van het probleem van het bedrijf. Deze flexibele aanpak zorgt ervoor dat metingen proportioneel en op maat gemaakt zijn, waardoor een one-size-fits-all methode wordt vermeden.

Escalatie

De escalatie bij PFZW verloopt volgens een gestructureerde, maar flexibele aanpak, die van geval tot geval wordt bepaald door het opdrachtteam. De escalatiemaatregelen kunnen aanzienlijk variëren, afhankelijk van het thematische programma, het reactievermogen van het bedrijf en de aard van het probleem. Hieronder staan de belangrijkste escalatiemethoden die we gebruiken:

- **Verbreed een engagement-coalitie.** Als de eerste engagement niet effectief blijkt te zijn, kunnen we samenwerken met andere gelijkgestemde beleggers om de collectieve druk op te voeren. Deze aanpak versterkt onze stem en kan ondernemingen aanmoedigen om de zorgen serieuzer te nemen.
- **Vertrouwelijke brief van investeerders.** Een meer formele stap is het verzenden van een brief die mede is ondertekend door meerdere investeerders, waarbij het leiderschap van het bedrijf rechtstreeks wordt aangesproken. Dit geeft de ernst van het probleem aan en kan een verzoek om een reactie van de CEO of voorzitter omvatten.
- **Stemmen op jaarlijkse algemene vergaderingen (AVA's).** We kunnen tegen managementvoorstellen, herverkiezingen van de raad van bestuur of beloningsbeleid stemmen om onze ontevredenheid over onvoldoende vooruitgang te uiten. Bovendien kan het vooraf bekendmaken van onze stemintenties de druk verder verhogen.
- **Het indienen of mede-indienen van een aandeelhoudersresolutie.** Als de dialoog geen resultaten oplevert, kunnen we een resolutie indienen, vaak in samenwerking met andere belanghebbenden. Dit formele mechanisme vereist dat het bedrijf onze zorgen publiekelijk aanpakt. Zoals te zien is in [deze beleggersverklaring](#), geloven wij sterk in het recht van beleggers om archivering te gebruiken als een middel om feedback te geven aan beleggingen.
- **Openbare verklaringen.** Wanneer vertrouwelijke maatregelen niet volstaan, kunnen we een openbare verklaring afleggen waarin we onze zorgen en het gebrek aan vooruitgang uiteenzetten. Deze aanpak kan media-aandacht en aandacht van belanghebbenden voor het probleem opleveren.
- **Collectieve aandeelhoudersprocedure**
- **Desinvestering.** Als laatste redmiddel, als engagement en escalatie mislukken, kan PFZW besluiten om uit het bedrijf te desinvesteren. Deze beslissing wordt meestal genomen wanneer er ondanks voortdurende inspanningen geen betekenisvolle vooruitgang wordt geboekt.

Er is geen vaste volgorde voor escalatiemaatregelen; Het Engagement Team stemt de aanpak af op basis van de specifieke context en eerdere engagementgeschiedenis. Hoewel escalatie de verantwoordingsplicht vergroot, blijft PFZW openstaan voor hervatting van de dialoog als het bedrijf vooruitgang boekt. Van de verschillende escalatiemethoden is stemmen de meest fundamentele en wordt het meest gebruikt door beleggers. Als aandeelhouders kunnen we met stemmen een formeel standpunt innemen over belangrijke kwesties en ondernemingen ter verantwoording roepen wanneer engagement alleen niet voldoende resultaten oplevert. In het volgende deel presenteren we hoe PFZW haar stemrecht heeft uitgeoefend tijdens AVA's in 2024.

Stemmen

Stemmen op AVA's is voor PFZW een fundamentele praktijk om als aandeelhouder invloed uit te oefenen op de ondernemingen waarin we beleggen. Als langetermijnbeleggers biedt stemmen een platform om onze perspectieven op strategische, financiële en maatschappelijke kwesties te uiten, waardoor we een stem hebben in belangrijke managementbeslissingen.

Om richting te geven aan ons stemgedrag, werkt PFZW samen met haar vermogensbeheerder, PGGM, om haar [stemrichtlijnen te ontwikkelen](#). Deze richtlijnen schetsen ons standpunt over gemeenschappelijke stempunten op aandeelhoudersvergaderingen. Vanwege het grote aantal AVA's wordt het grootste deel van het stemmen geautomatiseerd, volgens de aanbevelingen van onze dienstverlener voor stemmen bij volmacht, Glass Lewis, die zijn gebaseerd op de vastgestelde stemrichtlijnen. Stemmen over aandeelhoudersvoorstellen met betrekking tot duurzaamheid worden echter handmatig uitgebracht om rekening te houden met de diversiteit aan onderwerpen.

In sommige gevallen neemt PFZW ook deel aan AVA's om onze stempositie te versterken en rechtstreeks in gesprek te gaan met het management van de onderneming. Zo hebben we een verklaring afgelegd op de Algemene Vergadering van Prosus 2024. Daarnaast kan PFZW, indien nodig, aandeelhoudersvoorstellen indienen of mede-indienen, zoals dit jaar bij Yara International is gezien.

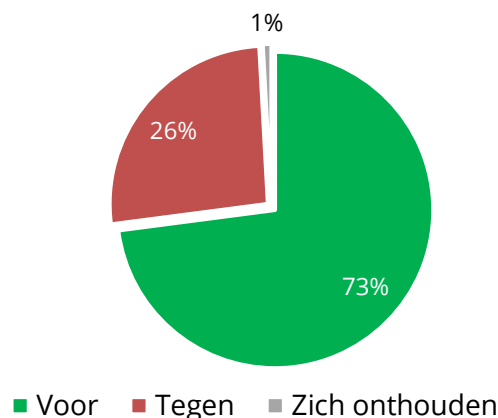
Transparantie is essentieel voor de manier waarop we ons stemrecht uitoefenen. Daarom maken we al onze stemmen openbaar op een [specifieke PGGM website](#). In 2024 hebben we gestemd over 53.530 voorstellen tijdens 5.241 AVA's, waarvan 820 voorstellen van aandeelhouders, en de rest ingediend door het management.

Aandeelhoudersvergaderingen en bestuursvoorstellen

In 2024 hebben we gestemd op 5.241 vergaderingen. De meeste werden gehouden in Azië (exclusief Japan, 2.758), gevolgd door Europa, Canada & Verenigde Staten en Japan, met respectievelijk 657, 649 en 527 bijeenkomsten. In Latijns-Amerika en het Caribisch gebied hebben we gestemd op 334 vergaderingen, in de MENA-regio 171 vergaderingen en in Oceanië en Afrika heeft PFZW gestemd op respectievelijk 103 en 42 vergaderingen.

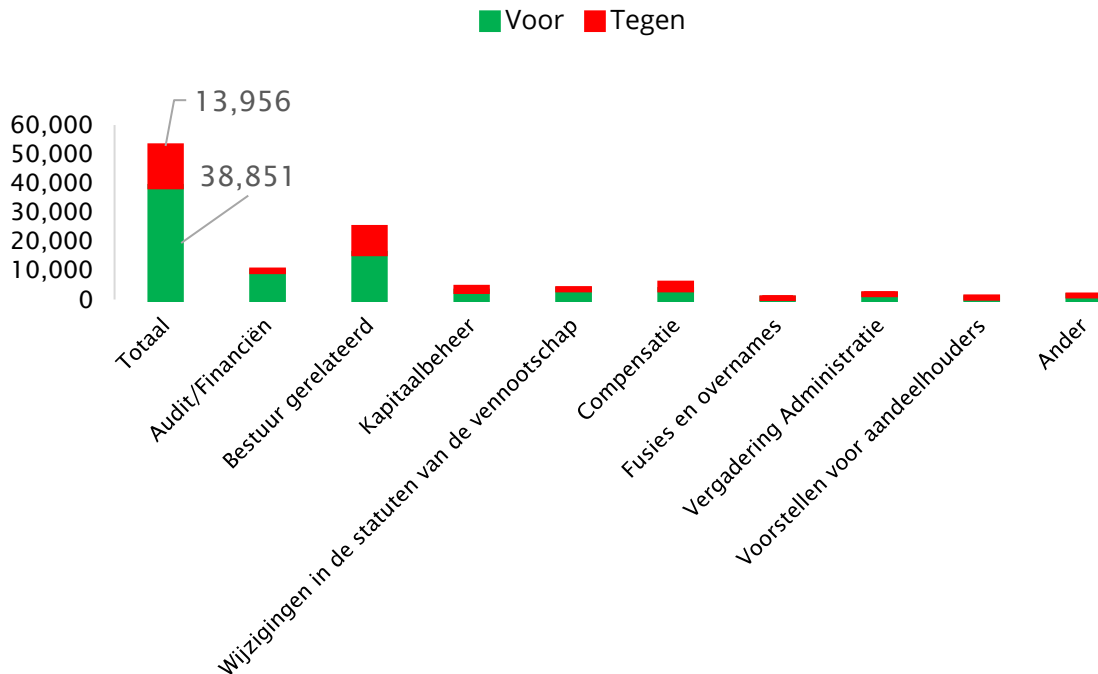
Voorstellen van het management omvatten doorgaans onderwerpen als bestuursverkiezingen, goedkeuring van jaarrekeningen en stemmingen over beloningsbeleid. Van de managementvoorstellen waarvoor we een stem uitbrachten – voor, tegen of onthouding – steunden we 73% (Figuur 1). Zoals te zien is in Figuur 2, hadden de meest voorkomende gevallen waarin we tegen managementaanbevelingen stemden betrekking op bestuursgerelateerde voorstellen, vergoedingen en kapitaalbeheer. Deze trend weerspiegelt onze strikte richtlijnen voor de beloning van bestuurders, zoals het niet toestaan van het gebruik van opties, en onze criteria voor de onafhankelijkheid van bestuurders, die rekening houden met de ambtstermijn.

Figuur 1: Stemmingen over managementvoorstellen

⁵ We hebben alleen de categorieën "Voor" (38.851 exemplaren), "Tegen" (13.956) en "Onthouding" (463) opgenomen om de leesbaarheid te garanderen. We hebben de andere Glass Lewis-categorieën '3 jaar' (37), 'Gemengd' (72), 'Geen actie ondernemen' (135) en 'Niet-gestemd' (16) verwijderd. Daarom omvat het cijfer meer dan 99% van alle stemmen.

Figuur 2: Stemmen voor en tegen management op managementvoorstellen⁶

⁶ We hebben alleen de categorieën "Met beheer" (38.851) en "Tegen beheer" (13.956) opgenomen om de leesbaarheid te garanderen. We hebben de Glass Lewis-categorieën "Onthouden" (463), "Geen actie ondernemen" (135), "Niet-gestemd" (16) en "Gemengd" (72) en "3 jaar" (37) niet opgenomen. Als gevolg hiervan omvatten de cijfers 98% van alle stemmen.

Verkiezing van bestuurders

We verwachten dat besturen in koolstofintensieve industrieën van klimaatactie een strategische prioriteit zullen maken. Wanneer ondernemingen achterlopen op het gebied van klimaattransitie, komt PFZW in actie door tegen de herverkiezing van bestuursleden te stemmen. In 2024 stemden we tegen de herverkiezing van de raden van bestuur van 200 ondernemingen in sectoren met een hoge uitstoot, zoals voedsel, energie, industrie, materialen en nutsbedrijven, omdat ze geen duidelijke emissiereductiedoelstellingen hadden. Met name binnen de energiesector verzetten we ons tegen besturen waarvan de doelstellingen aanzienlijk achterbleven bij die van hun branchegenoten.

Om transparantie te garanderen, sturen we een brief naar elk bedrijf waarin we uitleggen dat we tegen hun bestuurders stemmen. De brieven schetsen onze klimaatstrategie, beschrijven onze verwachtingen en moedigen ondernemingen aan om hun klimaatinspanningen te versnellen. We roepen hen specifiek op om wetenschappelijk onderbouwde doelstellingen voor het koolstofarm maken van de economie vast te stellen en een robuust energietransitieplan te ontwikkelen. Met deze aanpak willen we zinvolle klimaatactie ondersteunen en achterblijvende ondernemingen aanmoedigen om hun klimaatverplichtingen te verbeteren.

Say on Climate

Soms leggen ondernemingen hun klimaattransitieplannen voor aan een adviserende stemming op de AVA. Dit zijn 'Say on Climate'-voorstellen. Met deze stemmen kunnen aandeelhouders hun steun betuigen of wijzen op verbeterpunten in de klimaatstrategie van het bedrijf. PFZW stemt voor wanneer een bedrijf emissiereductiedoelstellingen heeft vastgesteld die zijn afgestemd op een 1,5°C-traject uit het 2015 Parijsakkoord, ondersteund door een geloofwaardig implementatieplan. Als we echter van mening zijn dat het voorgestelde decarbonisatieplan niet voldoende bijdraagt aan de doelstellingen van het Akkoord van Parijs, stemmen we tegen.

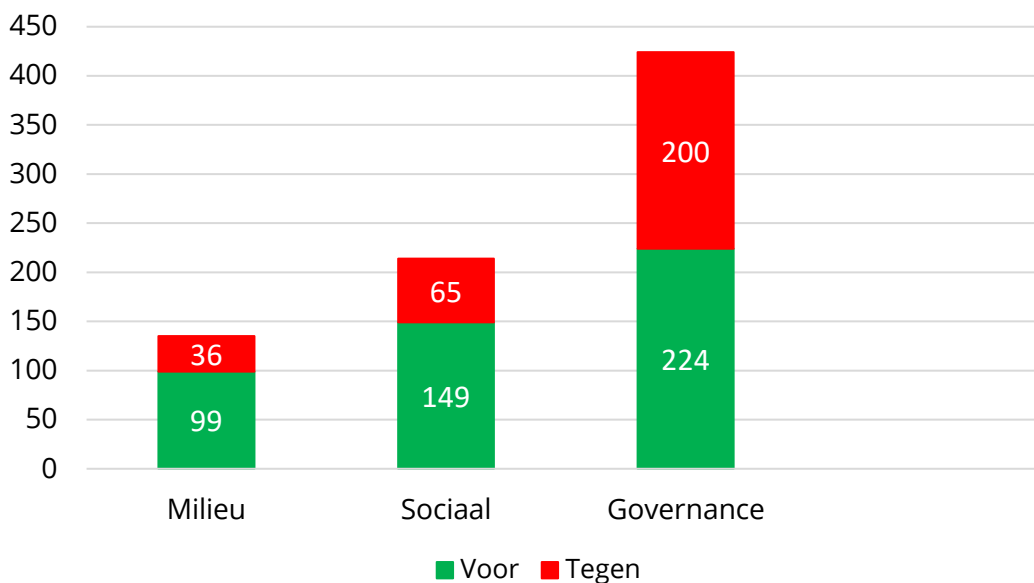
Een effectief decarbonisatieplan moet wetenschappelijk onderbouwde emissiereductiedoelstellingen bevatten die betrekking hebben op alle materiële scope 1-, scope 2- en scope 3-emissies, met een minimale afhankelijkheid van compensaties en op de natuur gebaseerde oplossingen. Het moet ook een investeringsplan schetsen dat de emissiereductiedoelstellingen ondersteunt, het toezicht van de raad van bestuur op klimaatkwesties aantonen (inclusief klimaatgerelateerde vergoedingen van leidinggevenden) en klimaatgerelateerde risico's en kansen bekendmaken, bij voorkeur via het TCFD-kader.

In 2024 steunde PFZW tien van de veertien voorstellen van Say on Climate. We hebben bijvoorbeeld het plan van Unilever gesteund, omdat het een Parijsakkoord 1,5°C-traject en -doelstellingen en Net Zero-doelstelling tegen 2039 omvatte. Daarentegen hebben we tegen het plan van Canada National Railway Co. gestemd omdat hun tussentijdse emissiereductiedoelstelling voor 2030 niet op één lijn ligt met een Parijsakkoord 1,5°C-traject.

Aandeelhoudersvoorstellen

In veel markten hebben aandeelhouders het recht om voorstellen in te dienen ter overweging tijdens jaarlijkse algemene vergaderingen (AVA's). In de afgelopen jaren zijn de voorstellen van aandeelhouders steeds meer gericht op milieu-, sociale en governancekwesties (ESG). Het weerspiegelt de groeiende verwachtingen van beleggers op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen en transparantie. Deze voorstellen geven aandeelhouders een platform om belangrijke zorgen aan te pakken, variërend van klimaatverplichtingen tot mensenrechtenpraktijken, en om het bedrijfsbeleid rechtstreeks te beïnvloeden. Bij PFZW evalueren we de voorstellen van aandeelhouders zorgvuldig om ervoor te zorgen dat ze aansluiten bij ons streven naar duurzame waardecreatie op de lange termijn. In 2024 hebben we gestemd over 135 voorstellen voor ecologische aandeelhouders, 214 voorstellen voor sociale aandeelhouders en 424 voorstellen voor aandeelhouders op het gebied van governance. In totaal hebben we "Vóór het management" gestemd op 304 aandeelhoudersvoorstellen en "Tegen het management" op 446 aandeelhoudersvoorstellen.

Figuur 3: Stemmen voor en tegen ESG-aandeelhoudersvoorstellen⁷

⁷ We hebben alleen de categorieën "Met beheer" (474) en "Tegen beheer" (312) opgenomen om de leesbaarheid te garanderen. We hebben de Glass Lewis-categorieën "Onthouding" (23) en "Gemengd" (11) niet opgenomen. De cijfers omvatten 96% van de stemmen.

5 Vooruitblik op 2025

We verwachten dat 2025 een bewogen jaar zal worden. We verwachten dat het beleggingslandschap zal worden gevormd door geopolitieke, economische en regelgevende ontwikkelingen die zowel kansen als uitdagingen bieden voor langetermijnbeleggers. Als PFZW evalueren we voortdurend de impact van deze veranderingen op onze stewardship-prioriteiten, met name binnen onze belangrijkste engagementthema's.

In dit hoofdstuk worden de verwachte regionale en wereldwijde ontwikkelingen onderzocht die van invloed zijn op beleggingsrendementen, risico's en engagementresultaten in het komende jaar. Onze toekomstgerichte aanpak helpt bij het navigeren door onzekerheden, terwijl we ons blijven inzetten voor het bevorderen van duurzame praktijken binnen onze beleggingsportefeuille.

Klimaatverandering

Welke beleggingskansen en risico's verwachten we?

In 2025 blijft klimaatverandering een belangrijke prioriteit voor langetermijnbeleggers, maar het wereldwijde landschap verandert.

De recente politieke transitie in de Verenigde Staten zal naar verwachting het federale klimaatbeleid aanzienlijk veranderen. Een terugdraaiing van groen investeringsbeleid, zoals de Inflation Reduction Act, kan de stimulans voor projecten voor hernieuwbare energie verzwakken en het tempo van de klimaatverplichtingen van ondernemingen vertragen. Dit zou op korte termijn volatiliteit kunnen veroorzaken in de schone energiesector en tegelijkertijd de veerkracht van de traditionele energiesector kunnen versterken. Daarentegen blijft het regelgevingstraject van Europa zich sterk inzetten voor decarbonisatie, waarbij de implementatie van de Green Deal van de EU stevig van kracht is. Als gevolg hiervan zullen Europese ondernemingen waarschijnlijk te maken krijgen met hogere nalevingskosten, maar ondernemingen die zich aanpassen, kunnen een concurrentievoordeel behalen. Ondertussen blijft China economische groei in evenwicht brengen met milieuverplichtingen, maar economische druk kan substantiële klimaatactie vertragen. In andere opkomende markten, waar economische ontwikkeling vaak voorrang heeft op milieudoelstellingen, blijft het een uitdaging om groei en duurzaamheid in evenwicht te brengen. Niettemin zijn er kansen in sectoren die proactief overstappen op koolstofarme technologieën die al economisch zijn, zoals hernieuwbare elektriciteit in de mijnbouw.

Voor PFZW ligt de focus op het navigeren door deze uiteenlopende benaderingen, het uitbreiden van beleggingen in ondernemingen en regio's die de transitie versnellen, en het managen van de blootstelling naar sectoren die het risico lopen achterop te raken.

Welke impact op het stewardship van beleggers verwachten we?

De mogelijke politieke verschuiving in de Verenigde Staten vormt een uitdaging voor het klimaatbeheer. Als het federale klimaatbeleid wordt verzwakt, kunnen bedrijfsmaatregelen minder ambitieus worden, waardoor beleggers meer druk moeten uitoefenen op ondernemingen om hun verplichtingen na te komen of hun inspanningen elders te heroriënteren. Initiatieven op staatsniveau, vooral in meer klimaatvriendelijke staten zoals Californië, kunnen echter nog steeds leiden tot vruchtbare engagement-mogelijkheden in de Verenigde Staten.

In Europa helpt consistente regelgeving bij systematische engagement, waarmee investeerders de afstemming op doelstellingen op EU-niveau kunnen bevorderen. Initiatieven voor samenwerking op het gebied van stewardship blijven een centraal onderdeel van de meeste stewardship-strategieën voor in Europa gevestigde beleggers.

In Azië, vooral in China en Japan, blijft de focus liggen op het stimuleren van transparantere klimaatrapportage en concrete emissiereductieplannen. Naarmate wereldwijde klimaatkaders zoals het Science Based Targets-initiatief (SBTi) aan kracht winnen, zal het afstemmen van bedrijfsstrategieën op deze normen een centraal engagementthema blijven. Ondernemingen kunnen echter te maken krijgen met concurrerende druk van lokale regelgeving en internationale verwachtingen.

Ondanks mogelijke tegenwind wil PFZW in 2025 flexibel zijn, maar toch volhardend blijven in het aandringen op klimaatverantwoording.

Mens & Gezondheid

Welke beleggingskansen en risico's verwachten we?

In 2025 zal de wereldwijde gezondheidszorgsector aanzienlijke verschuivingen ondergaan als gevolg van politieke, demografische en financiële ontwikkelingen in belangrijke regio's. In de Verenigde Staten wordt verwacht dat recente politieke verschuivingen van invloed zullen zijn op de financiering en regulering van de gezondheidszorg, waarbij mogelijke bezuinigingen op Medicaid en federale gezondheidsprogramma's de toegang tot gezondheidszorg moeilijker maken. Andere ontwikkelde markten zullen een evenwicht moeten blijven vinden tussen innovatie en betaalbaarheid, beide onder meer als gevolg van demografische ontwikkelingen zoals de vergrijzing. In landen met een lager middeninkomen betekent verminderde internationale gezondheidshulp - zoals de recente bezuinigingen op USAID - dat particuliere investeringen van ondernemingen en internationale ngo's steeds belangrijker worden om hiaten in de gezondheidszorg te overbruggen. Deze regio's bieden groeimogelijkheden, maar beleggers moeten risico's accepteren die verband houden met tekortkomingen in de infrastructuur en politieke instabiliteit. Voor PFZW zal het evenwicht tussen innovatie, betaalbaarheid en regionale verschillen cruciaal zijn om duurzame rendementen te genereren en de toegankelijkheid wereldwijd te verbeteren.

Welke impact op het stewardship van beleggers verwachten we?

Het evoluerende zorglandschap vraagt om een dynamische engagementaanpak, afgestemd op de unieke uitdagingen van elke regio en sector. Beschikbaarheid en betaalbaarheid zullen nog steeds centraal staan in onze engagementaanpak, zowel voor ontwikkelde als voor opkomende markten. We willen ervoor zorgen dat het meten van de impact op de gezondheidszorg top-of-mind blijft en we zullen bijdragen aan verschillende branche-initiatieven die gericht zijn op het ontwikkelen van statistieken hiervoor. PFZW zal ook aandringen op verdere samenwerking rondom zorgbedrijven in opkomende markten; niet alleen onderling, maar ook met lokale overheden en zorgsystemen. Ten slotte zullen we ondernemingen verder aanmoedigen om doelen te stellen voor toegang en dit op te nemen in zowel hun bedrijfsstrategie als in hun beloningsdoelstellingen.

Natuur & Biodiversiteit

Welke beleggingskansen en risico's verwachten we?

In 2025 verwachten we een afname van de regelgevende inspanningen om de natuur en biodiversiteit in ontwikkelde markten te beschermen.

In de Verenigde Staten hebben recente politieke veranderingen de milieubescherming verminderd, waaronder het versoepelen van vervuiling en controles op wetlands. Hoewel dit op korte termijn ten goede kan komen aan industrieën zoals fossiele brandstoffen en landbouw, riskeert het de aantasting van het milieu door ondernemingen die het biodiversiteitsbeheer verwaarlozen en leidt het ons weg van een duurzame toekomst waarin mensen in harmonie met de natuur leven.

In Europa heeft het recente EU-omnibusvereenvoudigingspakket tot doel de administratieve lasten te verminderen door de verplichte duurzaamheidsrapportage, met inbegrip van biodiversiteitsgerelateerde openbaarmakingen, te beperken. Dit kan de nalevingskosten verlagen, maar de transparantie over resultaten en afhankelijkheden verzwakken. Betere inzichten in de risico's en gevolgen voor biodiversiteit helpen beleggers de effecten van de portefeuille te begrijpen en strategieën te ontwikkelen om de negatieve effecten te verminderen.

Bovendien laat het Nederlandse Nationale Biodiversiteitsplan ook zien dat de inspanningen voor natuurbehoud zijn vertraagd, wat uitdagingen met zich meebrengt bij het handhaven van biodiversiteitsnormen en het bereiken van de doelstellingen van de EU-natuurherstelwet.

Deze verschuivingen verhogen de toekomstige (maatschappelijke) kosten voor een duurzamere wereld. Dit vereist dat PFZW een standpunt inneemt en zich blijft richten op natuurherstel, het stoppen van biodiversiteitsverlies en een voorzichtige investeringsaanpak hanteert, waarbij gestroomlijnde regelgeving in evenwicht wordt gebracht met verminderde risico's op milieuaansprakelijkheid.

Welke impact op het stewardship van beleggers verwachten we?

Om het evoluerende natuur- en biodiversiteitslandschap aan te pakken, zal PFZW zich richten op het aanmoedigen van ondernemingen om robuuste biodiversiteitspraktijken te handhaven ondanks de verzwakkende regelgeving. In Europa betekent de verminderde rapportagevereisten in het kader van het Omnibus Simplification Package dat beleggers moeten aandringen op vrijwillige openbaarmaking, met name over natuurgerelateerde effecten. De vertraagde en mogelijk verzwakte Europese verordening inzake ontbossingsvrije producten (EUDR) vormt een uitdaging voor het waarborgen van ontbossingsvrije toeleveringsketens, waardoor het van vitaal belang is om te pleiten voor consistente implementatie en een sterk bedrijfsbeleid op het gebied van bosbescherming.

In andere regio's moet engagement gericht zijn op de risico's die gepaard gaan met het versoepelen van milieunormen, met name in de Verenigde Staten, waar verminderde regelgeving ertoe kan leiden dat ondernemingen minder prioriteit geven aan biodiversiteitsinitiatieven. In Azië, waar economische ontwikkeling vaak samengaat met inspanningen voor natuurbehoud, moet de focus liggen op het handhaven van transparante impactrapportage en het balanceren van groei en stewardship. Door actief samen te werken met ondernemingen om deze regiospecifieke uitdagingen aan te pakken, wil PFZW het behoud van biodiversiteit ondersteunen en tegelijkertijd de waarde op lange termijn veiligstellen. Namens PFZW zal PGGM zich blijven richten op het verminderen van de impact van beleggingen op natuur en biodiversiteit door zich te richten op de effecten van hun waardeketens op ontbossing, vervuiling en watergebruik en hen te ondersteunen in hun reis naar oplossingen voor de oorzaken van biodiversiteitsverlies, waaronder duurzame materialen en regeneratieve landbouwpraktijken.

Mensenrechten

Welke beleggingskansen en risico's verwachten we?

In 2025 blijven wereldwijde conflicten en sociale uitdagingen de mensenrechtenrisico's voor beleggers vergroten, wat financiële en reputatierisico's met zich meebrengt. Gewapende conflicten, politieke instabiliteit en burgerlijke onrust hebben wereldwijd gevolgen voor de bedrijfsvoering en toeleveringsketens. Ondernemingen die actief zijn in conflictgebieden, zoals het Midden-Oosten, Afrika en Oost-Europa, lopen het risico in verband te worden gebracht met mensenrechtenschendingen, zoals misbruik, gedwongen verplaatsing of arbeidsuitbuiting. Daarnaast heeft PFZW de sterke intrinsieke motivatie om ondernemingen te bewegen om mensenrechten te respecteren.

In het Midden-Oosten worden de ondernemingen die in de regio actief zijn, met name degenen die betrokken zijn bij infrastructuur, defensie of hulpbronnenbeheer, aan een extra risicoanalyse onderworpen. Mogelijke betrokkenheid bij mensenrechtenschendingen in conflictgebieden kan leiden tot juridische en/of reputationele uitdagingen. Ondernemingen die daadwerkelijk betrokken zijn bij mensenrechtenschendingen in conflictgebieden, worden geconfronteerd met verhoogde reputatie- en nalevingsrisico's of zelfs sancties van overheden, NGO's, consumenten en/of beleggers. In Afrika verstoren conflicten in Soedan en de Democratische Republiek Congo de toeleveringsketens, vooral in de mijnbouwsector, waar de controle over kritieke mineralen zoals lithium en kobalt vaak in verband wordt gebracht met gewapende groepen.

In ontwikkelde markten zoals Europa en de Verenigde Staten zijn mensenrechtenkwesties vaak gericht op arbeidsrechten en sociale rechtvaardigheid. De aankomende EU-richtlijn inzake passende zorgvuldigheid op het gebied van duurzaamheid (CSDDD) zal de nalevingsvereisten aanscherpen, maar biedt beleggers ook meer transparantie en de zekerheid dat ondernemingen mensenrechtenrisico's in hun toeleveringsketens actief beheren. In de Verenigde Staten vormt het toenemende bewustzijn van discriminatie op de werkplek en loonkwesties de verwachtingen van beleggers. In Azië, met name China, hebben de zorgen over dwangarbeid in verband met Xinjiang geleid tot een strengere naleving. In opkomende markten verhoogt politieke instabiliteit het risico op uitbuiting van werknemers. Het goed omgaan met deze regionale verschillen is essentieel voor PFZW.

Welke impact op het stewardship van beleggers verwachten we?

Om mensenrechtenuitdagingen effectief aan te pakken, gebruikt PFZW een dynamische, regiospecifieke engagementaanpak. In door conflicten getroffen gebieden ligt de nadruk op het waarborgen dat ondernemingen uitgebreide due diligence op het gebied van mensenrechten uitvoeren, met de nadruk op transparantie en verantwoorde inkoop, met name in gebieden die worden gecontroleerd door gewapende groepen. In Europa creëert de implementatie van de CSDDD kansen om de transparantie en de verantwoordingsplicht van de toeleveringsketen te vergroten.

In de Verenigde Staten moet engagement zich richten op arbeidspraktijken, waarbij wordt gepleit voor eerlijke lonen en veilige werkomstandigheden te midden van toenemende publieke druk. In China zijn de inspanningen gericht op het verbeteren van de transparantie van de toeleveringsketen en het aanpakken van de risico's van dwangarbeid. In Japan ligt de focus op het integreren van maatschappelijke verantwoordelijkheid in corporate governance. In opkomende markten zijn het opbouwen van lokale capaciteit en het bevorderen van mensenrechtennormen van cruciaal belang. Middels doelgerichte engagement wil PFZW beleggingen beschermen en verantwoorde ondernemingspraktijken wereldwijd ondersteunen.

Corporate governance

Welke beleggingskansen en risico's verwachten we?

In 2025 vinden corporate governance-ontwikkelingen in meerdere belangrijke regio's plaats, wat zowel risico's als kansen voor beleggers met zich meebrengt. In Europa heeft het voorgestelde Omnibus Simplification Package tot doel de rapportageverplichtingen op het gebied van duurzaamheid te verminderen, waardoor het aantal ondernemingen dat moet rapporteren met 80% kan worden verminderd. Hoewel dit initiatief tot doel heeft de administratieve rompslomp te verminderen en het concurrentievermogen te verbeteren, kan het ook de transparantie verminderen, waardoor het voor beleggers moeilijker wordt om governance-risico's nauwkeurig in te schatten.

In de Verenigde Staten zijn recente herzieningen van de corporate governance-wetten in Delaware bedoeld om door oprichters geleide ondernemingen te beschermen tegen rechtszaken van aandeelhouders, waardoor de invloed van beleggers op beslissingen op het gebied van corporate governance mogelijk wordt verzwakt. Bovendien hebben grote institutionele beleggers, zoals BlackRock, onlangs hun streven naar diversiteit in het bestuur teruggeschroefd te midden van politieke weerstand, wat wijst op een mogelijke vertraging van de inspanningen om de inclusiviteit van het bestuur te vergroten.

In Azië is Japan getuige van een toename van aandeelhoudersactivisme, ondersteund door regelgevende aanmoedigingen om de kapitaalefficiëntie en governance in slecht presterende ondernemingen te verbeteren. Deze trend kan het rendement verbeteren, maar ook wrijving veroorzaken tussen de traditionele bedrijfscultuur en de verwachtingen van modern bestuur. In China blijven bestuurspraktijken complex, gevormd door een combinatie van staatscontrole en internationale handelsdynamiek, wat onzekerheden kan creëren voor buitenlandse investeerders.

In opkomende markten wordt corporate governance nog steeds gevormd door geopolitieke risico's en inconsistente regelgevingsnormen, waardoor de kans op wangedrag van ondernemingen en geschillen met beleggers toeneemt. Voor PFZW is het van cruciaal belang om op de hoogte te blijven van deze regionale veranderingen om governance-risico's te beheersen en tegelijkertijd kansen te benutten die verband houden met een betere verantwoordingsplicht van ondernemingen.

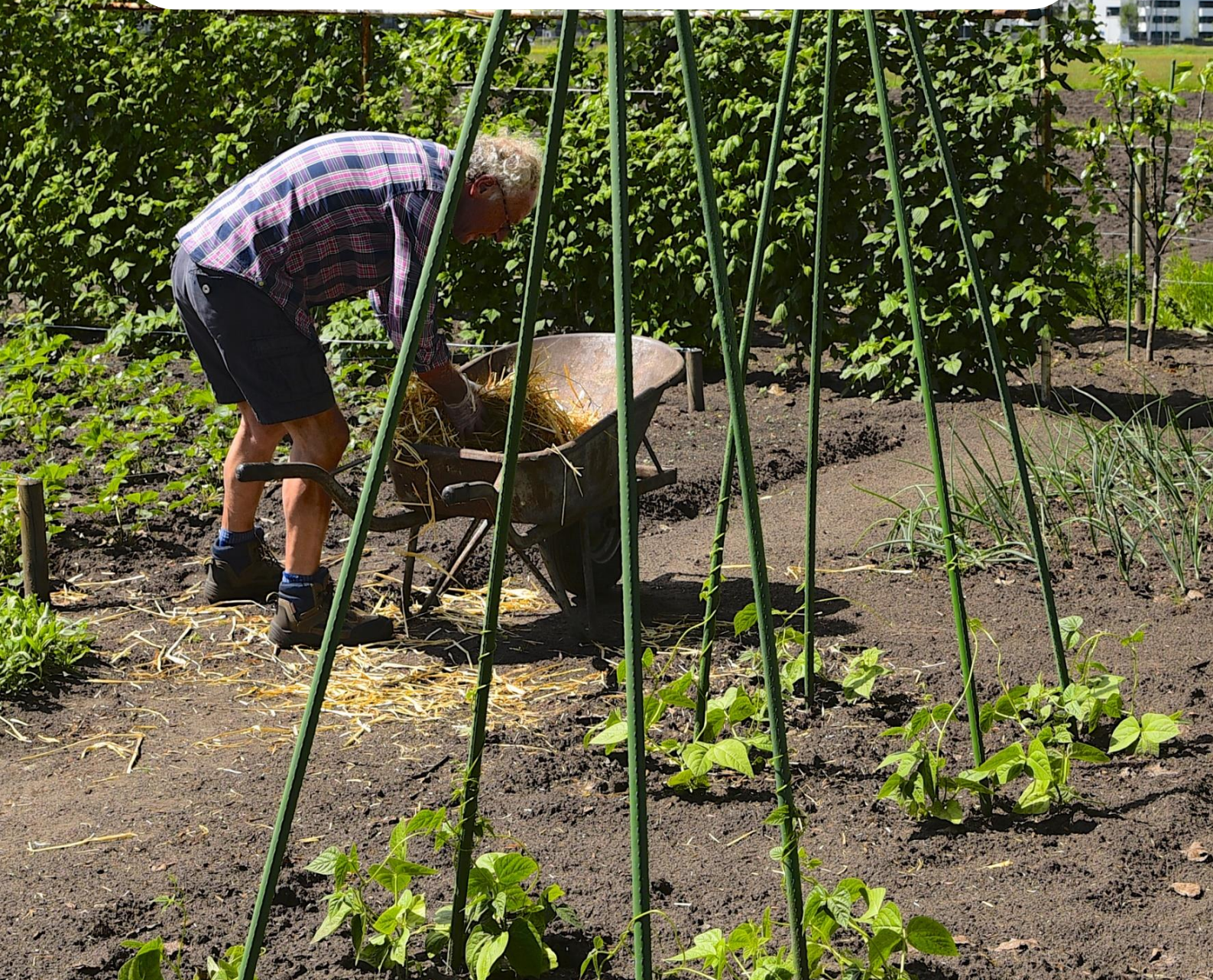
Welke impact op het stewardship van beleggers verwachten we?

Corporate governance engagement in 2025 vraagt om een genuanceerde en regionaal toegesneden aanpak. In Europa kan het Omnibus Simplification Package leiden tot minder transparantie van ondernemingen, waardoor het essentieel is om te pleiten voor vrijwillige openbaarmaking en ondernemingen aan te moedigen hoge rapportagenormen te handhaven ondanks verminderde wettelijke vereisten.

In de Verenigde Staten, waar recente wetwijzigingen de invloed van aandeelhouders kunnen beperken, moet engagement gericht zijn op het handhaven van de verantwoordingsplicht van de raad van bestuur en het pleiten voor sterke bestuurspraktijken, met name in door oprichters geleide ondernemingen. In Japan biedt de toename van aandeelhoudersactivisme een kans om transparantere kapitaalbeheerpraktijken te ondersteunen en ondernemingen aan te moedigen hun bestuursstructuren te moderniseren.

In China moet engagement een evenwicht vinden tussen het streven naar bestuursverbeteringen en de realiteit van de betrokkenheid van de staat. In opkomende markten moet de nadruk liggen op het versterken van lokale bestuurskaders en het pleiten voor een betere bescherming van aandeelhoudersrechten, met name in politiek volatiele omgevingen. Door actief engagement te voeren in deze diverse regio's, wil PFZW de pensioenwaarde waarborgen en tegelijkertijd verantwoord ondernemingsbestuur bevorderen.

Bijlagen

A1 Overzicht van ondernemingen waarmee engagement is gevoerd

Thema Engagement	Onderneming	ISIN	# Gesprekken	Onderwerpen waarover engagement is gevoerd	Vooruitzicht
Klimaatverandering	ANDRITZ AG	AT0000730007	1	Doelstellingen voor afstemming in Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Advanced Drainage Systems, Inc.	US00790R1041	2	SBTI-doelstellingen, openbaarmaking van afval en gebruik van chemicaliën	Negatief
Klimaatverandering	Aedifica SA	BE0003851681	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Agree Realty Corporation	US0084921008	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Albemarle Corporation	US0126531013	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Negatief
Klimaatverandering	Alexandria Real Estate Equities, Inc.	US0152711091	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Allied Properties Real Estate Investment Trust	CA0194561027	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	American Homes 4 Rent Class A	US02665T3068	2	SBTI-doelstellingen; Uitvoerend compensatie; Diversiteit in het bestuur; Onafhankelijkheid van de raad van bestuur	Neutraal
Klimaatverandering	Americold Realty Trust, Inc.	US03064D1081	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Apartment Income REIT Corp	US03750L1098	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Apple Hospitality REIT Inc	US03784Y2000	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Atlas Copco AB	SE0017486889	1	Doelstellingen voor afstemming in Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Atrium Ljungberg AB Class B	SE0000191827	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	BASF SE	DE000BASF111	1	Strategie	Neutraal
Klimaatverandering	BHP Group Limited	AU000000BHP4	1	Sanering bij rampen	Positief
Klimaatverandering	Boliden AB	SE0020050417	1	Strategie	Positief
Klimaatverandering	Braskem S.A.	BRBRKMACNPA4	2	Wetenschappelijk onderbouwde doelstellingen	Positief
Klimaatverandering	Bunge Global SA	CH1300646267	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	CK Asset Holdings Limited	KYG2177B1014	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Camden Property Trust	US1331311027	3	SBTI-doelstellingen; Beloning van leidinggevenden; Onafhankelijkheid van de raad van bestuur; CEO dualiteit	Neutraal
Klimaatverandering	Canadian Apartment Properties Real Estate Investment Trust	CA1349211054	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Centrica PLC	GB00B033F229	1	Doelstellingen voor het koolstofarm maken van de economie	Positief
Klimaatverandering	Charter Hall Long WALE REIT	AU000000CLW0	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Chartwell Retirement Residences	CA16141A1030	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Cmanbu Electric Power Co Inc	JP3526600006	2	Onthulling	Neutraal
Klimaatverandering	Comforia Residential REIT, Inc.	JP3047540004	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Costco Wholesale Corporation	US22160K1051	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Cousins Properties Incorporated	US2227955026	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	CubeSmart	US2296631094	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Daiwa Office Investment Corporation	JP3046310003	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Derwent London plc	GB0002652740	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Deutsche Lufthansa AG	DE0008232125	1	Doelstellingen voor afstemming in Parijs	Positief
Klimaatverandering	Douglas Emmett, Inc	US25960P1093	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Dow Inc	US2605571031	1	Scope 3 doelstellingen	Negatief
Klimaatverandering	Dream Industrial Real Estate Investment Trust	CA26153W1095	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	E.ON SE	XS2791959906	1	Strategie voor het koolstofarm maken van de economie	Positief
Klimaatverandering	EPR Properties	US26884U1097	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Engie SA	FR001400MF86	2	Strategie	Positief
Klimaatverandering	Entra ASA	NO0010716418	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Enágas	ES0130960018	1	Strategie	Positief
Klimaatverandering	Equity LifeStyle Properties, Inc.	US29472R1086	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Essential Properties Realty Trust, Inc.	US29670E1073	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Essex Property Trust, Inc.	US2971781057	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Eurocommercial Properties NV	NL0015000K93	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Extra Space Storage Inc.	US30225T1025	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	First Capital Real Estate Investment Trust	CA31890B1031	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	First Industrial Realty Trust, Inc.	US32054K1034	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Freeport-McMoran Inc	US35671D8570	1	Verwijdering van rivierafval, NA100 betrokkenheid bij biodiversiteit	Negatief
Klimaatverandering	GLP J-REIT	JP3047510007	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Galp Energia SGPS SA	PTGALOAM0009	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Negatief
Klimaatverandering	General Electric Co	US3696043013	1	Doelstellingen voor afstemming in Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Grainger plc	GB00B04V1276	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Granite Real Estate Investment Trust Stapled Units - 1 Granite RE Inc + 1 TU Granite REIT	CA3874371147	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Healthcare Realty Trust Incorporated Class A	US42226K1051	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal

A1 Overzicht van ondernemingen waarmee engagement is gevoerd

Thema Engagement	Onderneming	ISIN	# Gesprekken	Onderwerpen waarover engagement is gevoerd	Vooruitzicht
Klimaatverandering	Highwoods Properties, Inc.	US4312841087	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	HomeCo Daily Needs REIT	AU0000113136	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	InterRent Real Estate Investment Trust	CA46071W2058	2	SBTI-doelstellingen, Governance	Neutraal
Klimaatverandering	International Consolidated Airlines Group SA	ES0177542018	1	Doelstellingen voor afstemming in Parijs	Positief
Klimaatverandering	Invincible Investment Corp.	JP3046190009	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Invitation Homes, Inc.	US46187W1071	2	SBTI-doelstellingen; Beloning voor leidinggevend	Neutraal
Klimaatverandering	JBG SMITH Properties	US46590V1008	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Japan Hotel Reit Investment Corporation	JP3046400002	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Keppel DC REIT	SG1AF6000009	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Keppel REIT	SG1T22929874	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Kojamo Oyj	FI4000312251	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	L G Chemical	KR7051910008	1	Scope 3 doelstellingen	Neutraal
Klimaatverandering	LXI REIT PLC	GB00BYQ46T41	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Lineage	US09066L1623	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	LyondellBasell Industries NV	NL0009434992	1	Strategie	Neutraal
Klimaatverandering	Mapletree Industrial Trust	SG2C32962814	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Mapletree Logistics Trust	SG1S03926213	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Mapletree Pan Asia Commercial Trust	SG2D18969584	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Mid-America Apartment Communities, Inc.	US952211034	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Mobimo Holding AG	CH0011108872	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	NNN REIT, Inc.	US6374171063	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	National Storage REIT	AU000000NSR2	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Neste Oyj	FI0009013296	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	NextEra Energy Inc	US65339F1012	1	SBTI-verificatie	Neutraal
Klimaatverandering	Nexus Industrial REIT	CA65344U1012	2	SBTI-doelstellingen, Governance	Neutraal
Klimaatverandering	Nippon Accommodations Fund Inc.	JP3046440008	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Nippon Prologis REIT, Inc.	JP3047550003	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Nomura Real Estate Holdings, Inc.	JP3762900003	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Nomura Real Estate Master Fund, Inc.	JP3048110005	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Nyfosa AB	SE0011426428	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	OMV AG	XS2022093434	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Omega Healthcare Investors, Inc.	US6819361006	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Orbia Advance Corp SAB de CV	MX01OR010004	1	Strategie	Positief
Klimaatverandering	PACCAR Inc	US6937181088	1	Doelstellingen voor afstemming in Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	PSP Swiss Property AG	CH0018294154	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Park Hotels & Resorts, Inc.	US7005171050	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Pebblebrook Hotel Trust	US70509V1008	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Phillips Edison & Company, Inc.	US71844V2016	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Power Assets Holdings Ltd	HK0006000050	2	Scope 3 doelstellingen	Neutraal
Klimaatverandering	Primary Health Properties PLC	GB00BYRJ5J14	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Public Storage	US74460D1090	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Realty Income Corporation	US7561091049	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Region Group	AU0000253502	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Rio Tinto plc	GB0007188757	3	Scope 3 doelstellingen	Negatief
Klimaatverandering	RioCan Real Estate Investment Trust	CA7669101031	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Ryman Hospitality Properties, Inc.	US78377T1079	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	SL Green Realty Corp.	US78440X8873	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Safestore Holdings plc	GB00B1N7Z094	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Sasol Ltd	ZAE000006896	1	Strategie	Neutraal
Klimaatverandering	Scentre Group	AU000000SCG8	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Sempra	US8168511090	1	Strategie, RNG	Neutraal
Klimaatverandering	Shurgard Self Storage Limited	GG00BQZCBZ44	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	SmartCentres Real Estate Investment Trust	CA83179X1087	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Snam SpA	IT0003153415	1	Strategie	Positief
Klimaatverandering	Stellantis NV	NL00150001Q9	1	Doelstellingen voor afstemming in Parijs	Neutraal

A1 Overzicht van ondernemingen waarmee engagement is gevoerd

Thema Engagement	Onderneming	ISIN	# Gesprekken	Onderwerpen waarover engagement is gevoerd	Vooruitzicht
Klimaatverandering	Subaru Corp	JP3814800003	1	Doelstellingen voor afstemming in Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Sumitomo Realty & Development Co., Ltd.	JP3409000001	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Sun Communities, Inc.	US8666741041	3	SBTI-doelstellingen; Beloning van leidinggevend; Onafhankelijkheid van de raad van bestuur; CEO dualiteit	Neutraal
Klimaatverandering	Sun Hung Kai Properties Limited	HK0016000132	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Sunstone Hotel Investors, Inc.	US8678921011	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Suntec Real Estate Investment Trust	SG1Q52922370	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Swiss Prime Site AG	CH0008038389	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	TAG Immobilien AG	DE0008303504	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Terrano Realty Corporation	US88146M1018	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Tokyo Tatemono Co., Ltd.	JP3582600007	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Toyota Motor Credit Corp	JP3633400001	2	Doelstellingen voor afstemming in Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Turk Hava Yollari AO	TRATHYAO91M5	1	Doelstellingen voor afstemming in Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	UDR, Inc.	US9026531049	2	SBT instellen; Beloning van leidinggevend; Onafhankelijkheid van de raad van bestuur; CEO dualiteit	Neutraal
Klimaatverandering	UOL Group Limited	SG1S83002349	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Unibail-Rodamco-Westfield SE Stapled Secs Cons of 1 Sh Unibail Rodamco + 1 Sh WFD Unib Rod	FR0013326246	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	United Airlines Holdings Inc	US9100471096	1	Doelstellingen voor afstemming in Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	United Parcel Service Inc	US9113121068	1	Doelstellingen voor afstemming in Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Urban Edge Properties	US91704F1049	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	W. P. Carey Inc.	US92936U1097	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Welltower Inc.	US95040Q1040	1	Beloning voor leidinggevend	Neutraal
Klimaatverandering	Wharf Real Estate Investment Company Limited	KYG9593A1040	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Klimaatverandering	Yara International ASA	NO0010208051	2	Scope 3 doelstellingen	Negatief
Mensen & Gezondheid	Bristol Myers Squibb	US1101221083	1	Toegang tot zorgdoelstellingen, meting en opname in beloning	Positief
Mensen & Gezondheid	Eli Lilly	US5324571083	1	Toegang tot zorgdoelstellingen, meting en opname in beloning	Neutraal
Mensen & Gezondheid	Merck	US58933Y1055	3	Toegang tot zorgdoelstellingen, meting en opname in beloning	Neutraal
Mensen & Gezondheid	Novartis	CH0012005267	2	Toegang tot zorgdoelstellingen, meting en opname in beloning	Positief
Mensen & Gezondheid	Pfizer	US7170811035	2	Toegang tot zorgdoelstellingen, meting en opname in beloning	Neutraal
Mensen & Gezondheid	Takeda	JP3463000004	2	Toegang tot zorgdoelstellingen, meting en opname in beloning	Positief
Natuur & Biodiversiteit	Barrick Gold Corp.	CA0679011084	2	NA100 betrokkenheid bij biodiversiteit	Neutraal
Natuur & Biodiversiteit	Carrefour SA	FR001400SID8	1	Incidenten van ontbossing	Neutraal
Natuur & Biodiversiteit	Corteva	US22052L1044	2	NA100 betrokkenheid bij biodiversiteit	Neutraal
Natuur & Biodiversiteit	Danone SA	FR001400SHQ2	1	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor de afstemming van Parijs, incidenten van ontbossing	Neutraal
Natuur & Biodiversiteit	FMC	US3024913036	3	NA100 betrokkenheid bij biodiversiteit	Negatief
Natuur & Biodiversiteit	Koninklijke Ahold Delhaize N.V.	XS2780025511	4	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor de aanpassing aan Parijs, natuurgerelateerde doelstellingen	Neutraal
Natuur & Biodiversiteit	Marubeni Corp	JP3877600001	2	NA100 betrokkenheid bij biodiversiteit	Positief
Natuur & Biodiversiteit	McDonald's Corporation	US5801351017	5	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor de afstemming van Parijs, watergerelateerde doelstellingen	Positief
Natuur & Biodiversiteit	Yum China Holdings, Inc	US98850P1093	1	Incidenten van ontbossing	Neutraal
Mensenrechten	Alstom SA	FR0010220475	0	Conflict- en hoogrisicogebieden	Positief
Mensenrechten	Booking Holdings	US09857L1089	0	Conflict- en hoogrisicogebieden	Positief
Mensenrechten	CNH Industrial	NL0010545661	0	Conflict- en hoogrisicogebieden	Positief
Mensenrechten	Carlsberg AS	DK0010181759	0	Conflict- en hoogrisicogebieden	Positief
Mensenrechten	Caterpillar Inc	US1491231015	1	SBTI-doelstellingen, Doelstellingen voor afstemming Parijs, CAHRA	Negatief
Mensenrechten	Cemex SAB de CV	US1512908898	0	Conflict- en hoogrisicogebieden	Positief
Mensenrechten	Constellation Brands Inc.	US21036P1084	1	Landrechten	Neutraal
Mensenrechten	Construcciones y Auxiliar de Ferrocarriles (CAF)	ES0121975009	0	Conflict- en hoogrisicogebieden	Positief
Mensenrechten	Enel S.p.A.	IT0003128367	1	Conflict- en hoogrisicogebieden	Neutraal
Mensenrechten	Fast Retailing Co Ltd	JP3802300008	1	Arbeidsrechten	Positief
Mensenrechten	Heidelberg Materials AG	DE0006047004	0	Conflict- en hoogrisicogebieden	Positief
Mensenrechten	Inner Mongolia Yili Industrial Group Co Ltd	CNE000000JP5	1	Arbeidsrechten	Positief
Mensenrechten	Kyocera Corp	JP3249600002	1	Landrechten	Neutraal
Mensenrechten	Meta Platforms Inc	US30303M1027	1	Conflict- en hoogrisicogebieden	Positief
Mensenrechten	Motorola Solutions Inc.	US6200763075	1	Conflict- en hoogrisicogebieden	Negatief
Mensenrechten	Nike Inc	US6541061031	1	Conflict- en hoogrisicogebieden	Negatief
Mensenrechten	Orbia Advance Corp SAB de CV	MX01OR010004	0	Conflict- en hoogrisicogebieden	Positief
Mensenrechten	Prada S.p.A.	IT0003874101	1	Arbeidsrechten	Negatief

A1 Overzicht van ondernemingen waarmee engagement is gevoerd

Thema Engagement	Onderneming	ISIN	# Vergaderingen	Onderwerpen waarover engagement is gevoerd	Vooruitzicht
Mensenrechten	Puma SE	DE0006969603	0	Conflict- en hoogrisicogebieden	Positief
Mensenrechten	Siemens AG	DE0007236101	0	Conflict- en hoogrisicogebieden	Positief
Mensenrechten	Solvay S.A.	BE0003470755	0	Conflict- en hoogrisicogebieden	Positief
Mensenrechten	Starbucks Corp	US8552441094	1	Arbeidsrechten	Negatief
Mensenrechten	Target Corp	US87612E1064	1	Arbeidsrechten	Positief
Mensenrechten	Unilever PLC	GB00B10RZP78	2	Arbeidsrechten	Positief
Mensenrechten	VINCI S.A.	FR0000125486	0	Conflict- en hoogrisicogebieden	Positief
Mensenrechten	Volvo AB	SE0000115446	0	Conflict- en hoogrisicogebieden	Positief
Mensenrechten	adidas AG	DE000A1EWWW0	1	Arbeidsrechten	Positief
Ondernemingsbestuur	ABN AMRO Bank N.V.	NL0011540547	2	Eumedion focusbrief 2024	Neutraal
Ondernemingsbestuur	ASR Nederland NV	NL0011872643	2	Eumedion focusbrief 2024	Neutraal
Ondernemingsbestuur	Arcadis NV	NL0006237562	2	Beloningsbeleid	Negatief
Ondernemingsbestuur	Brixmor Property Group, Inc.	US11120U1051	1	Beloning voor leidinggeevenden	Neutraal
Ondernemingsbestuur	Fastighets AB Balder Class B	SE0017832488	2	SBTI-doelstellingen, doelstellingen voor afstemming van Parijs	Neutraal
Ondernemingsbestuur	Federal Realty Investment Trust	US3137451015	1	Onafhankelijkheid van de raad van bestuur; Beloning van leidinggeevenden	Neutraal
Ondernemingsbestuur	Hain Celestial Group, Inc.	US4052171000	7	Beloningsbeleid	Neutraal
Ondernemingsbestuur	Healthpeak Properties, Inc.	US42250P1030	1	Beloning voor leidinggeevenden	Neutraal
Ondernemingsbestuur	IMCD N.V.	NL0010801007	2	Eumedion focusbrief 2024	Neutraal
Ondernemingsbestuur	ING Groep N.V.	NL0011821202	3	Eumedion focusbrief 2024	Neutraal
Ondernemingsbestuur	Kilroy Realty Corporation	US49427F1084	1	Beloning voor leidinggeevenden	Neutraal
Ondernemingsbestuur	Kimco Realty Corporation	US49446R1095	1	Beloning van leidinggeevenden; diversiteit in het bestuur; Onafhankelijkheid van de raad van bestuur	Neutraal
Ondernemingsbestuur	Koninklijke Philips N.V.	NL0000009538	3	Eumedion focusbrief 2024	Neutraal
Ondernemingsbestuur	NN Group NV	NL0010773842	2	Eumedion focusbrief 2024	Neutraal
Ondernemingsbestuur	Regency Centers Corporation	US7588491032	1	Beloning van leidinggeevenden; Onafhankelijkheid van de raad van bestuur	Neutraal
Ondernemingsbestuur	Simon Property Group, Inc.	US8288061091	1	Beloning van leidinggeevenden; diversiteit in het bestuur; Onafhankelijkheid van de raad van bestuur	Neutraal
Ondernemingsbestuur	Sunrun Inc.	US86771W1053	1	Beloningsbeleid	Positief
Ander	AstraZeneca PLC	GB0009895292	4	Metrische gegevens voor rapportage	Neutraal
Ander	Cellnex Telecom S.A.	ES0105066007	3	Statistieken voor SDG-impact	Neutraal
Ander	Genmab A/S	DK0010272202	4	Metrische gegevens voor rapportage	Neutraal
Ander	Infineon Technologies AG	DE0006231004	3	Metrische gegevens voor rapportage	Neutraal
Ander	SAP	DE0007164600	1	Metrische gegevens voor rapportage	Positief
Ander	Shimano Inc.	JP3358000002	4	Metrische gegevens voor rapportage	Negatief
Ander	argenx SE	US04016X1019	7	Metrische gegevens voor rapportage	Neutraal

Stewardship	We moedigen ondernemingen aan om hun duurzaamheidsprestaties te verbeteren door middel van stemmen en/of engagement.
CAHRA	Conflict-Affected High-Risk Areas (CAHRA) verwijst naar regio's die worden gekenmerkt door gewapende conflicten, politieke instabiliteit, mensenrechtenschendingen of zwak bestuur. Ondernemingen die actief zijn of inkopen bij CAHRA's moeten verscherpte due diligence uitvoeren om juridische, financiële en reputatierisico's te beperken.
Klimaatverandering	Een verandering van het klimaat die direct of indirect wordt toegeschreven aan menselijke activiteit die de samenstelling van de mondiale atmosfeer verandert en die een aanvulling vormt op de natuurlijke klimaatvariabiliteit die wordt waargenomen over vergelijkbare tijdsperiodes
CO ₂ (emissies)	Als we het hebben over CO ₂ (emissies) bedoelen we bijna altijd CO ₂ -equivalenten (CO ₂ e). Het broeikaseffect van de overige broeikasgassen is omgerekend naar een CO ₂ -equivalent om inzicht te geven in het totale effect. CO ₂ -equivalenten omvatten alle broeikasgassen zoals erkend in het Kyoto-protocol: kooldioxide, methaan, stikstofdioxide, fluorkoolwaterstoffen, perfluorkoolwaterstoffen en zwavelhexafluoride.
Engagement	Het voeren van een constructieve dialoog met ondernemingen in de beleggingsportefeuille of marktpartijen zoals toezichthouders, toezichthouders en brancheorganisaties. Het doel van deze dialoog is het realiseren van een vooraf bepaalde (gedrags)verandering.
ESG	Engelse afkorting voor Environmental, Social en Governance. In het Nederlands staat dit voor milieu, mens en goed bestuur.
Langetermijn-waardecreatie	Waarde creëren op de lange termijn. Wij zijn ervan overtuigd dat dit alleen mogelijk is indien risico, rendement en duurzaamheid allemaal worden meegenomen in beleggingskeuzes.
Net zero	Net zero (netto nul) betekent dat de totale wereldwijde uitstoot van alle broeikasgassen minus de totale verwijderde broeikasgassen uitkomt op maximaal nul. In het Parijsakkoord is afgesproken om de opwarming van de aarde te beperken tot <i>well below</i> 2°C en te streven naar een maximale temperatuurstijging van 1,5°C. De wereldwijde uitstoot moet tegen 2050 netto nul zijn om het doel van 1,5 °C te halen.
Parijsakkoord (Paris-alignment)	De mate waarin ondernemingen een reductiedoelstelling hebben en/of van plan zijn hun uitstoot te verminderen in lijn met de afspraken in het 2015 Parijsakkoord. De exacte criteria hiervoor verschillen per categorie en sector.
Principle Adverse Impacts (PAI)	Een Principle Adverse Impact (PAI) is elke impact van beleggingsbeslissingen of advies die resulteert in een negatief effect op duurzaamheidsfactoren, zoals milieu-, sociale en werknemersbelangen, respect voor mensenrechten, anticorruptie en anti-omkoping. Financiële instellingen in de EU zijn verplicht jaarlijks een PAI-verklaring openbaar te maken waarin wordt toegelicht hoe de instelling bij haar beleggingsbeslissingen rekening houdt met relevante PAI's.
Scope 1, 2 en 3	De CO ₂ -voetafdruk van een onderneming is onder te verdelen in scope 1, 2 en 3. Hier volgen we de definitie van het Greenhouse Gas Protocol (GHGP) • Scope 1: directe uitstoot uit eigen bronnen of middelen binnen het management van een IT-onderneming. • Scope 2: indirecte uitstoot door de opwekking van ingekochte of verbruikte energie. • Scope 3: indirecte uitstoot afkomstig van de rest van de waardeketen.
SDG	Sustainable Development Goals (SDG) zijn de 17 doelen die de Verenigde Naties hebben gesteld en die ze voor 2030 willen bereiken.
Duurzaam	In de kern is 'duurzaam' een bepaalde staat die langdurend kan aanhouden. In de context van een duurzame wereld, duidt duurzaam op een wereld die zich ontwikkelt naar of bijdraagt aan een economische, sociale en milieuvriendelijke toekomst voor de aarde en voor huidige en toekomstige generaties. Die definitie concretiseren we verder door het te koppelen aan de duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's) van de Verenigde Naties. We gebruiken het SDG-raamwerk als raamwerk voor duurzaamheid.
SFDR	De Sustainable Finance Disclosure Regulation bevat de duurzaamheidsvereisten voor financiële instellingen in de EU die vanaf maart 2021 van toepassing zijn.
Duurzame of leefbare wereld	Een wereld waarin de 17 Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties zijn behaald.

A3 Disclaimer

AFM Leidraad duurzaamheidsclaims (d.d. 4 oktober 2023)

De hier gepresenteerde data kunnen afwijken van andere publicaties door het gebruik van verschillende referentiedata, definities en/of methodologieën. De afwijkingen in definities en/of methodologieën kunnen verschillende oorzaken hebben, waaronder verplichtingen onder wet- en regelgeving of vrijwillige toezeggingen die zijn gedaan.

Gebruik van de term 'thema'

Wanneer wordt verwezen naar thema's in dit rapport (klimaatverandering, mens & gezondheid, natuur & biodiversiteit, mensenrechten en corporate governance), wordt alleen verwezen naar PFZW-engagementprogramma's/-thema's en niet naar officiële Sustainable Development Goals of andere officiële ESG-definities.